

ضرورت تدوین برنامه آموزشی مدیریت بحران در طراحی شهری^۱

علیرضا فلاحي^۲

دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی

کلیدواژه‌گان: آموزش مدیریت بحران، سکونتگاه‌های انسانی، سانحه، دانشکده معماری و شهرسازی.

۱. این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «سازگاری محیطی آموزش مدیریت بحران و بازسازی پس از سانحه در مراکز آموزش عالی است که به سفارش معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۹۱ به قلم نگارنده به پایان رسید. در روند جستجوی اینترنتی، دانشجویان کارشناسی ارشد بازسازی پس از سانحه دانشگاه شهید بهشتی روزی ۱۳۸۹ مشارکت کردند که بدینوسیله از آلتن قدرتی می‌شود. همان‌اگر، علی حسینی، عاز جلالی، مرضیه حسینی، صیما سلیمان‌زاده، میمه مهدوی، نسیم توکلی، یاسین شهروز ایرانی، عاتقه هاشمیان، سارا سلجوقی، نفیسه فاضل‌علایی، همچنین خانم عاز جلالی کارشناس ارشد بازسازی پس از سانحه در محیط دانشگاه و نوازها همکار مقرر داشتند.

2. a.falahi30@gmail.com

با بحران در کشور نیز بررسی شد. با بهره‌گیری از روش تطبیقی، شرح دروس و دوره‌های دو گونه مقایسه شدند. ابتدا میزان فراوانی دوره‌ها در دانشگاه‌های جهان به تفکیک پنج قاره شناسایی و دروس با فراوانی افزون‌تر شناسایی شدند و سپس مقایسه دروس از نظر میزان فراوانی موضوعی، مبنایندی و رتبه‌بندی شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که، اگرچه رویکردهای گوناگونی از مقوله مدیریت بحران در مراکز آموزش عالی در مرتبه‌های مختلف دانشگاهی آموزش دیده می‌شوند، لیکن مدیریت بحران سکونتگاه‌های انسانی در دانشگاه‌های معماری و شهرسازی موضوع نسبتاً جدیدی محسوب می‌شود. افزون بر این، به‌جز آن‌ها تدریس می‌شود. دیگر مراکز آموزش عالی موضوع بازسازی را در زمره یکی از دروس اصلی خود در کنار سایر مباحث در دوره‌های مدیریت بحران گنجانده‌اند. به بیان دیگر، دوره آموزشی فنی بازسازی در دانشکده معماری دانشگاه شهید بهشتی رشتناهی نسبتاً منحصر به فرد محسوب می‌شود.

۱. مقدمه

اگرچه وقوع سوانح طبیعی متعدد مانند زلزله، سیلاب و زمین‌لغزش

چگیده فراگیری ایران در مطالعات پژوهشی و وقوع سوانح طبیعی دیگر مانند سیل و زمین‌لغزش، هرساله خسارات و تلفات فراوانی را به این سرزمین وارد کرده است. با توجه به گستردگی دوره‌های تحصیلات تکمیلی مرتباً با سوانح در دانشگاه‌های کشور، نیاز مبرم به آگاهی از تجارب سایرین و انجام مطالعات تطبیقی به منظور ارتقای رشتناهی جدید به‌شدت احساس می‌شود. مقاله حاضر به بررسی تطبیقی-تحلیلی دوره‌های آموزش مدیریت بحران دانشگاه‌های پنج قاره جهان در سطوح گوناگون: کولتشدت، از راه دور، گولمی‌نامه، دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری اختصاص دارد و نیز امکان بهره‌گیری از تجارب برای تأسیس دوره‌های مشابه در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور را مطالعه می‌شود.

روش تحقیق بر جستجوی اینترنتی استوار است. بیش از ۳۶۰ دوره آموزش سانحه در دانشگاه‌های معتبر و در مرتبه‌های گوناگون مطالعه شدند. تعداد مراکز به تفکیک قاره شامل امریکای شمالی ۱۶۵، اروپا ۱۱۳، آسیا ۲۰، آقیانوسیه و استرالیا ۱۰ دانشگاه بوده است. علاوه بر این، شرح دروس همه دوره‌های آموزشی مرتباً

همواره خسارات مادی و تلفات انسانی فراوانی را وارد کرده، اما تا به حال توجه اندکی به آموزش سبانی مدیریت سانحه در دانشگاهها مبذول گردیده است. این در حالی است که در اکثر جوامع پیشرفته سانحه‌خیز، مراکز متعددی به این امر اختصاص یافته‌اند. شواهد نشان می‌دهند که چنانچه مدیران و مجریان عملیاتی و برنامه‌ریزی سوانح بتوانند علمی و پژوهشی مرتبطی داشته باشند، نتایج آنها احتمالاً باعث صرفه‌جویی در منابع مالی و تشکیلاتی مدیریت بحران می‌شوند. بلکه نتایج حاصله از عملیات مقابله و بازسازی از دیدگاه اسفناخه‌کنندگان موفق‌تر به نظر خواهد رسید. به منظور پیشگیری، آمادگی، مقابله با سانحه و بازسازی سکونتگاههای انسانی، مدیریتی آگاه با پشتوانه تجارب مشابه در سایر کشورها و سازمان‌های درگیر با سوانح مورد نیاز است. اگرچه هیچ دو سانحه‌ای، با توجه به شرایط گوناگون اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، و زیست‌محیطی جوامع مختلف یکسان نیست، لیکن تبیین روش‌های علمی و دانشگاهی مدیریت بحران و بازسازی در قالب برگزاری دوره‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی و تربیت متخصصین اهمیت ویژه‌ای دارد.

برگزاری انواع دوره‌های دانشگاهی متنوع مرتبط با مدیریت بحران، به صورت‌های کوتاه‌مدت، از راه دور، گواهی‌نامه، کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، بیانگر اهمیت آن در کشورهای گوناگون است. به طور مثال، تنها در ایالات متحده، بالغ بر ۲۵۰ دانشگاه و مرکز به آموزش و پژوهش دوره‌های مزبور اشتغال دارند. این در حالی است که مجموعه تعداد مراکز علمی در ایران، که به امر آموزش سانحه پرداخته‌اند از تعداد انگشتان دو دست فراتر نمی‌رود. با توجه به تشکیل سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران و همچنین سازمان پدافند غیر عامل و سایر مراکز دولتی و خصوصی، هنوز نیروهای فارغ‌التحصیل آموزش‌دیده و متخصص و آشنا با مباحث نظری و کاربردی مدیریت بحران به تعداد کافی تربیت نمی‌شوند. در مقاله حاضر ضمن بررسی تطبیقی شرح دروس و سرفصل‌های مراکز آموزش عالی دارای دوره‌های مدیریت بحران، امکان ایجاد دوره‌های تحصیلات تکمیلی مدیریت بحران سکونتگاههای انسانی در دانشگاه‌های معماری و شهرسازی بررسی می‌شود. دوره مزبور به لحاظ اهمیت و ضرورت، نه تنها دوره‌ای مستقل تلقی می‌شود، بلکه قابلیت آموزش در نهادهایی مانند سازمان نظام مهندسی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، جمعیت هلال احمر، ستادهای حوادث غیرمترقبه، اتاق‌های

پوشش‌های تحقیق

۱. سرفصل‌های دوره‌های آموزشی مدیریت بحران در دانشگاه‌های جهان شامل چه متولاتی هستند؟
۲. آیا امکان ایجاد دوره جدید «مدیریت بحران در طراحی شهری» در دانشکده‌های معماری و شهرسازی هست؟

بحران شهرداری‌های مناطق، وزارتخانه‌های مرتبط و سایر موسسه‌ها و ارگان‌هایی که مستقیماً و یا غیرمستقیماً در ارتباط با موضوع‌های بالا هستند را نیز دارد.

۳. پیشینه آموزش مقولات ساخته

باید اذعان داشت که بیش از پنج دهه از عمر مطالعات دانشگاهی ساخته در جهان نمی‌گذرد. مطالعاتی که عمدتاً بر پایه مقولات فنی و تکنیکی (مانند رشته‌های مهندسی و زمین‌شناسی) استوار بوده است. در این میان، در باب مقولات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، و زیست‌محیطی سوانح، پژوهش‌های جدیدتری یا انجام شده و پیشینه آن‌ها به اواخر دهه ۱۹۷۰ می‌رسد.^۲ مشاهده بسیاری از پژوهش‌های مربوط به سوانح در آمریکای شمالی، مطالعات پرینس^۳ درباره یک انفجار است. در ششم دسامبر ۱۹۱۷ یک کشتی فرانسوی حامل مهمات به نام منت پلانته^۴ که مواد منفجره تی ان تی حمل می‌کرد با یک کشتی بلژیکی حاوی کمک‌های مردمی به مستنمان در نزدیکی هالی‌فاکس^۵ در منطقه نواسکوویا برخورد کرد. یک دانشجوی تحصیلات تکمیلی کانادایی به نام ساموئل هنری پرینس که مراحل تحصیلات تکمیلی خود را می‌گذراند گزارش کاملی از عملیات واکنش هنگام بروز این حادثه و چگونگی حمل مجروحان و تخلیه منطقه خطر تهیه کرد. این نوشتار نخستین مطالعه تجربی واکنش در برابر حوادث غیرمترقبه است که در آن از اصول و مفاهیم و دیدگاه‌های علوم اجتماعی استفاده شده است.^۶ اما آموزش رسمی مقولات ساخته در دانشگاه‌های جهان عمدتاً از اواسط دهه ۱۹۸۰ شکل گرفته است که در این میان ایالات متحده از نظر تعداد دوره‌های آموزش دانشگاهی و مراکز تحقیقاتی در رتبه اول است. بررسی برنامه دوره‌های آموزشی و شرح دروس دانشگاه‌ها نشان می‌دهد که رویکردهای گوناگونی در ارتباط با آموزش مقولات مدیریت بحران در مراکز معتبر آموزش عالی در جهان مطرح است. این دوره‌ها در مقاطع و

اشکال گوناگون مانند آموزش‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت، از راه دور و مکانی‌های، دوره‌های گواهی‌نامه، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری فعالیت دارند.^۷

اما پیش از بررسی موارد مزبور به نظر می‌رسد که باید نگاهی به طبقه‌بندی اهداف آموزشی (طبقه‌بندی بلوم)، مبسوط داشت. این طبقه‌بندی به وسیله گروهی از متخصصان آموزش و اندازگیری و ارزشیابی تهیه شده، و در آن حوزه‌های اهداف آموزشی (سوانح) به سه دسته کلی تحت عناوین حوزه شناختی، حوزه عاطفی، و حوزه روانی-حرکتی تقسیم‌بندی می‌شود. حوزه شناختی دانش و معلومات و توانایی‌ها و مهارت‌های ذهنی را در بر می‌گیرد. به بیان دیگر، اهداف حوزه شناختی به جریان‌هایی که با فعالیت‌های ذهنی و فکری سروکار دارند مربوط می‌شوند. از جانب دیگر، حوزه عاطفی با علاقه، انگیزش، گسترش، و یا قدرتی و ارزش‌گذاری سروکار دارد. در حوزه روانی-حرکتی، مهارت‌های حرکتی و فعالیت‌های بدنی مطالعه می‌شوند. تفاوت عمده‌های این حوزه با اهداف حوزه‌های شناختی عاطفی در این است که اهداف حوزه شناختی صرفاً به فعالیت‌های شناختی و هدف‌های حوزه عاطفی عمدتاً به فعالیت‌های عاطفی مربوط می‌شوند. اما هدف‌های حوزه روانی-حرکتی هم به فعالیت‌های شناختی و عاطفی و هم به فعالیت‌های جسمی نیاز دارند.^۸

لازم به ذکر است که در استفاده از اهداف حوزه شناختی در برنامه‌ریزی دروس و طراحی آموزشی نیازی به طبقه‌بندی به صورتی اطلاق‌ناپذیر نیست و ضرورت ندارد که مدرس در روند آموزش خود ابتدا فقط در سطح دانش کار کند و به آن ادامه دهد تا یادگیرندگان اطلاعات جامعی درباره موضوع درسی کسب کنند. آنگاه به سطوح فهمیدن بروند و در آنجا نیز آن قدر مبسوط شوند تا درک و فهم کاملی از دانش کسب‌شده نصیب ایشان شود و بعد از آن به سطح کار بستن حرکت کنند و الی آخر. بلکه نظریه‌های جدید یادگیری این باور را می‌رسانند

۳. تک، علیرضا لاجسی، «مباری سکونتگاه‌های موقت پس از سوانح».
 ۴. Prince
 ۵. Mont Blanc
 ۶. Halfax
 ۷. نیکد توماس، ای دریاچه و جزایر، جیم هوانس، مدیریت بحران، اسلوب و راهنمای عملی برای دولت‌های محلی.
 ۸. پایگاه اطلاع‌رسانی متبر منابع ساخته
 www.disasterresource.com
 ۹. نیکد علی‌اکبر سینه، روان‌شناسی، پرورشی- روان‌شناسی، یادگیری و آموزش.

که تحصیل چنین سلسله مراتب خطی انصاف‌ناپذیر بر آموزش و یادگیری ضروری نیست و در عوض، تمویل «شبکه‌های دانش» که حول اندیشه‌های اصلی سازمان یافته‌اند، پیشنهاد می‌شود. به بیان دیگر، می‌توان طبقه‌بندی حوزه شناختی را به شش طبقه اصلی شامل دانش، فهمیدن، کار بستن، تحلیلی، ترکیب، و ارزشیابی تقسیم کرد. در حالی که طبقه‌بندی حوزه عاطفی شامل پنج طبقه اصلی دریافت کردن (توجه کردن)، پاسخ دادن، ارزش گذاردن، سازمان دادن، و شخصیت پذیرفتن است و بالآخره طبقه‌بندی حوزه روانی- حرکتی به حرکات، یعنی، حرکات هماهنگ ظریف، رفتارهای ارتباطی غیر کلامی، و ارتباط کلامی تقسیم می‌شوند. بنا بر این به نظر می‌رسد که «ایجاد حس تجربی» و یا «هرانگیزش هم‌حسی» در میان دانشجویان مطالبات سوانج، بخش عمده‌ای از مقوله آموزش سوانج را تشکیل می‌دهند. به قول یکی از نظریه‌پردازان امر آموزش «شما نمی‌توانید به شخصی درس بدهید، بلکه فقط می‌توانید به او کمک کنید که موضوعات را شخصاً کشف و تمرین کند». کنفوسیوس در این باره می‌گوید: «من می‌شوم و من فراموش می‌کنم»، «من می‌بینم و من به خاطر می‌سپارم»، «من انجام می‌دهم و من یاد می‌گیرم».

شواهد نشان می‌دهد که فرایند آموزش دانشجویان دوره‌های سوانج با تمرین‌های عملی و میدانی^{۱۰} در مکان‌هایی با سابقه بحران سرعت بیشتری می‌یابد و نتایج مثبتی را به دنبال دارد. در نظریه «چرخه یادگیری تجربی» تأکید فراوانی بر تمرین‌های مشابه‌سازی و کاربردی دارد. جان لی^{۱۱} از دانشگاه کالیفرنیا در برنامه‌های توسعه برکلی، میان واژه‌های آموزش^{۱۲} و تعلیم^{۱۳} تفاوت اساسی قائل و معتقد است که «تعلیم یا کارآموزی»، دانش خاصی است و نیاز به یک دوره مستقل دارد. در حالیکه با واژه «آموزش»، اصول یاد داده می‌شود و غالباً برنامه‌ای است همراه و ترکیب‌شده با دوره‌های دیگر آموزشی. اگرچه سابقه تحقیقات و آموزش سوانج در ایماد گوناگون در

10. Field Studies
11. John Lave
12. education
13. Training

نکته:
A. K. Isha et al. Safer Homes,
Stronger Communities.

جهان جوان است، لیکن در حال حاضر مبانی علمی، مطالعات، و تجارب موجود مدیریت سوانج در دو جایگاه عمده آموزش داده می‌شوند: الف) دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، ب) مراکز آموزشی-تحقیقاتی دولتی و غیردولتی^{۱۴}.

در خصوص گروه الف، آموزش دوره‌های کوتاه مدت و بلندمدت به اشکال گوناگون از قبیل شرکت در کلاس‌های درس، کارگاه‌های تخصصی، آموزش از راه دور، شبکه اینترنت، و یا ترکیبی از روش‌های فوق انجام می‌گیرد. این رویکرد در گروه ب نیز کم‌وبیش در حال انجام است، با این تفاوت که به صورت فشرده و مرتبط با سازمان یا نهاد مربوطه و در حیطه تخصص ویژه‌ای برگزار می‌گردد. به طور مثال مدیریت بحران در وزارت نیرو عمدتاً به مباحث نیروگاه‌های برق و گاز و زیرساخت‌های مربوطه تأکید دارد. در حالیکه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مشغول بازسازی مسکن را در دستور کار خود قرار داده است. لازم به تذکر است که براین همایش‌های تخصصی و آموزشی ملی و بین‌المللی نیز از دیگر روش‌های رایج آموزش در این زمینه محسوب می‌شود.

۳. روش پژوهش

روش تحقیق مقاله حاضر از نوع توصیفی- تطبیقی و مبتنی بر جستجوی اینترنتی اطلاعات دوره‌های مدیریت بحران دانشگاه‌های پنج قاره جهان است. پژوهش تطبیقی در واقع نوعی روش‌شناسی در علوم اجتماعی با هدف مقایسه جویع و فرهنگ‌های مختلف است. در حقیقت، شیوه و روش مطالعات تطبیقی امروزه در گستره علوم انسانی اهمیت بسیار بالایی دارد. به طوری که بسیاری از محققان بر این امر واقفند که این شیوه مطالعاتی نکات مهمی از گستره اندیشگی را نقد و بازخوانی می‌کند. روش مزبور امروزه بنیان‌های فکری اندیشه‌ها را می‌کاود. در حال حاضر دلایل فراوانی برای استفاده از مطالعه تطبیقی برشمرده می‌شود. به طور مثال روند جهانی شدن باعث

گرفته که پژوهشگران به منظور نزدیک‌تر کردن و تبادل دانش‌های فرهنگی، آموزشی، علمی، و غیره از این روش استفاده کنند. همچنین فناوری اطلاعات عامل دیگری برای مقایسه داده‌های کیفی در ارتباطات بین‌المللی قلمداد می‌گردد که سبب تسهیل تبادل اطلاعات در جهان شده است. در حقیقت معنای روان پژوهش تطبیقی مقایسه دو یا چند عامل با هدف کشف چیز یا چیزهای مقایسه‌شونده با یکدیگر است. اگرچه روش‌های فراوانی برای پژوهش‌های تطبیقی هست، لیکن تحلیل کیفی بیشترین استفاده را دارد.

۴. مطالعات تطبیقی در حوزه سوانح

با توجه به جوان بودن نسبی مطالعات سوانح، پیشینه پژوهش‌های تطبیقی مقولات و رویکردهای اجتماعی، فرهنگی، و عملیاتی به اوایل دهه ۱۹۸۰ بازمی‌گردد. به طور مثال، دایس^{۱۵} در یک مطالعه تطبیقی رویکردهای سازمان‌های اجتماعی در هنگام سانحه را بررسی کرده است، او عقیده دارد که سوانح، به دلیل امکانی که در ایجاد شرایط ویژه دارند، فرصت‌های استثنایی را برای تحلیل‌های جامعه‌شناسانه تأمین می‌کنند (منظور از شرایط ویژه، شرایطی است که در زمان‌های عادی ممکن نبوده‌اند). نویسنده سپس به پژوهش مقایسه‌ای میان جوامع آسیب‌پذیر در مقابله با سیل در مکزیکوسیتی و تگزاس می‌پردازد و به طبقه‌بندی منابع و مطالعات دست اول، به علت احتمال اعتبار بیشتر در تحلیل داده‌ها، تأکید دارد. دایس ضمن برشمردن تحقیقات مقایسه‌ای مرتبط نتیجه می‌گیرد که مطالعات تطبیقی در مقولات سانحه باید بر مبنای شباهت‌ها و تفاوت‌های عناصر مقایسه‌شونده انجام پذیرد. کوارانتلی و همکارانش تحقیق مقایسه‌ای دیگری در حوزه گزارش‌دهی اخبار سوانح در دو جامعه ژاپنی و آمریکایی انجام داده‌اند که طی آن وجوه مشابه و متفاوت جمع‌آوری و اطلاع‌رسانی سوانح در سطوح محلی، دو جامعه بررسی شده است.^{۱۶} افزون بر این، در تحقیقی که اخیراً

چنگ و همکارانش منتشر کرده‌اند، رویکردهای تأمین منابع برای مدیریت بحران و بازسازی پس سانحه را در دو کشور اندونزی و چین مقایسه شده است.^{۱۷} شباهت‌ها و تفاوت‌های سازمانی تأمین منابع در بازسازی پس از سوانح دو کشور مزبور با انجام مطالعات میدانی، مصاحبه و پرسش‌نامه، و مشاهدات مستقیم در تحلیل مقایسه‌ای شناسایی و مقولات مشترک استخراج شده‌اند. در پژوهش هولیس درباره مدیریت خطرپذیری منطقه‌ای، با اتخاذ روش مزبور، صرفاً وجوه متشابه مقایسه و تحلیل شده‌اند.^{۱۸}

صدر و همکارانش در خصوص برنامه‌ریزی مدیریت بحران در کشورهای منتخب مطالعه‌ای توصیفی-تطبیقی انجام داده‌اند.^{۱۹} این محققین با انتخاب جامعه آماری از میان کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، با نمونه‌گیری طبقه‌ای- تصادفی و تهیه پرسش‌نامه، اطلاعات لازم را از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، و مقالات و گزارشات منابع موثق جهانی استخراج و داده‌ها را تحلیل کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که میان نوع و میزان توسعه‌یافتگی با برنامه‌ریزی پیشرفته برای مدیریت بلایا با یکدیگر سنخیت وجود دارند و راهبرد متوازن در همه مراحل مدیریت بلایا در برنامه‌ریزی مدیریت بحران در کشورهای مورد مطالعه، ملاک عمل است. بنا بر این پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند که برنامه‌ریزی مدیریت بحران در ایران از شکل متراکم به سطوح استانی، بخشی، و روستایی، با حفظ تاملات مختلف، تغییر مسیر باید. تا ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های برنامه‌ریزی بحران، منطبق با واقعیت‌ها، به طور متوازن در چرخه بحران صورت پذیرد. در پژوهش مزبور مؤلفه‌های مشابه برنامه‌ریزی و سطوح برنامه‌ریزی و ساختار در کشورهای مورد مطالعه انتخاب و سپس با مقایسه کشورها در امر برنامه‌ریزی، برای مدیریت بلایا تحلیل و بررسی شدند. چهارگیری و همکاران در مدیریت بحران جامعه مجبور به مقایسه روش‌های گوناگون در دیگر کشورها به منظور دستیابی

15. Russell, R. Dynes. "The Comparative Study of Disaster: A Social Organizational Approach".
16. E. L. Quarantelli, et al. The Reporting of News in Disaster: A Comparative Study of Japanese and American Communities.
17. Yan Chang, et al. "Resourcing for Post-disaster Reconstruction: A Comparative Study of Indonesia and China".
18. S. Hollis. "Similarities in Regional Variation: A Comparative Study on Disaster Risk Management".
۱۹. ناصر صدر مختار و دیگران، مطالعه تطبیقی برنامه‌ریزی مدیریت بلایا در کشورهای متشابه، س. ۱۹-۱۲.

به الگویی پهنه در ایران پرداخته‌اند و ضمن بهره‌گیری از روش تحقیق توصیفی- تطبیقی شاخص‌های مشابه مشارکت جامعه را در ایام مدیریتی، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هماهنگی، و کنترل در دیگر کشورها مقایسه کرده‌اند.^{۲۰}

جامعه آماری مقاله حاضر شامل غالب دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی پنج قاره جهان است که دوره‌های مدیریت بحران و بازسازی را تدریس می‌کنند. تحقیق عمدتاً بر پایه اطلاعات و شرح دروس و سیلابس‌های دوره‌ها و مقایسه وجوه تشابه آن‌ها انجام شده است. علاوه بر اطلاعات سایت‌های مراکز آموزش عالی جهان، تجارب کشور نیز بررسی و استفاده شده است. با توجه به شباهت و تفاوت‌های دوره‌های مرتبط، مقرر شد در مرحله اول، دروسی انتخاب شوند که بیش از پنجاه درصد دانشگاه‌های مزبور را شامل می‌گردید. در مرحله بعدی از میان دروس منتخب، آن دسته که سخت‌تر بیشتری با حوزه‌های معماری و شهرسازی دارند، برگزیده شدند. نتیجه کار طی مصاحبه‌های عمیق با دست‌اندرکاران و اساتید به مشورت گذاشته شد و نهایتاً فهرستی از دروس تهیه و عرضه گردید. لازم به توضیح است که با توجه به محدودیت اعمال شده از سوی وزارت علوم، بخشی از دروس منتخب به طور نمونه و در چهارچوب ۲۲ واحد کارشناسی ارشد تنظیم و مابقی در زمره دروس اختیاری و جبرانی معرفی می‌شوند.

۵. روند دوره‌های آموزش مدیریت بحران در دانشگاه‌های ایران و جهان

باید اذعان داشت که کشورهای اروپایی و آمریکایی پیشگامان تشکیل دوره‌های دانشگاهی مطالعات سوانح بودند. به طور مثال هم‌اکنون در ایالات متحده بسیاری از دانشگاه‌ها به تدریس مقررات سانحه در ایام گوناگون آن مشغول هستند و در حدود ۱۲۵ برنامه آموزشی در امر امنیت کشور، دفاع غیرعامل و حملات تروریستی^{۲۱} در حال اجرا است. و پانزده مؤسسه بین‌المللی امداد

سوانح و تلاش‌های بشردوستانه^{۲۲} فعالیت دارند. این در حالی است که در کشور ایران، رشته‌های آموزشی و پژوهشی مرتبط با سوانح عمدتاً در دانشگاه‌های شهید بهشتی، تهران، مؤسسه آموزش عالی حلال ایران، پژوهشگاه زلزله‌شناسی، پژوهشگاه سوانح، برخی مراکز آموزش پزشکی، و وزارت نیرو متمرکز شده و نیاز عاجل به تربیت نیروهای تخصصی احساس می‌شود. بررسی سیلابس‌ها و شرح دروس دانشگاه‌های جهان می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد دوره‌های جدید مدیریت بحران را فراهم آورد. باید دانست که سابقه ایجاد دوره‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی سوانح در کشور طولانی نیست. دوره کارشناسی ارشد مدیریت سوانح در دانشکده محیط زیست دانشگاه تهران و دوره کارشناسی امداد و نجات و امداد سوانح در مؤسسه آموزش عالی حلال ایران پس از زلزله متجمل و رودبار در سال ۱۳۷۰ پایه‌گذاری شد. روند تأسیس مراکز مشابه ادامه یافت تا زلزله بم در سال ۱۳۸۲ رخداد. به دنبال وقوع این زلزله مخرب، دوره کارشناسی ارشد بازسازی پس از سانحه در دانشگاه شهید بهشتی و دوره‌های مدیریت بحران در موضوعات سلامت و طب اورژانس در دانشگاه تهران راه‌اندازی شدند. لازم به یاد آوری است که دوره‌های زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله سابقه طولانی‌تری دارند و صرفاً به مباحث تخصصی تکنیکی و فنی پرداخته‌اند از جمله نمونه‌های موجود پژوهشگاه زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله و اکثر دانشگاه‌های فنی در کشور هستند.

۶. سرفصل، سیلابس و شرح دروس رشته در دانشگاه‌های جهان

با توجه به جستجوهای اینترنتی در دانشگاه‌های جهان، شرح دروس و دوره‌های مدیریت بحران و بازسازی پس از سانحه در مرتبه‌های: گواهی‌نامه، دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری و همچنین آموزش از راه دور، در اشکال کوتاه‌مدت و بلندمدت به تفکیک قاره‌های پنج‌گانه، به منظور

۲۰. ک. چانگبری و دیگران، بررسی تطبیقی مدیریت بحران در کشورهای منتخب و ارائه الگویی برای ایران، ص ۳۹-۴۷.
21. Homeland Security/ Defense and Terrorism Higher Education Programs
22. International Disaster Relief/Humanitarian Assistance Programs

استخراج مقولات مشابه برای تشکیل دوره نوین مدیریت بحران سکونتگاههای انسانی بررسی می‌شوند. همچنین شباهت‌ها و تفاوت‌های عنوان دروس دوره بازرسی پس از سانحه با دوره‌های مشابه در دیگر دانشگاهها ارزیابی شدند. با توجه به محدودیت مقاله در ادامه خلاصه‌ای برخی از بررسی‌ها بیان می‌شود.

۱. دانشگاه براندون (دانشکده علوم و

برنامه‌ریزی و مدیریت مطالعات کاربردی سوانح)^{۲۳}

کارشناسی مطالعات کاربردی سوانح
این دپارتمان رسماً در سال ۲۰۰۲ افتتاح شد و تنها مرکز از این نوع در کاتانا محسوب می‌شود. دپارتمان مذکور کلیه مهارت‌ها، دانش‌ها و سایر ضرورت‌های علمی- کاربردی مربوط به سوانح طبیعی و یا حوادث انسان‌ساز را در دوره کارشناسی فراهم کرده است. در این دوره ضمن تلفیق مفاهیم علوم و برنامه‌ریزی، رویکردی میان‌رشته‌ای را در زمینه مطالعات سانحه در کاتانا برای اولین بار به‌ریزی کرده است و دانشجویان با ایجاد وسیله از خطرات تکنولوژیکی، فرهنگی، و محیط زیستی در برخورد با سوانح طبیعی آشنا می‌شوند. این دوره چهار ساله دو نوع مدرک کارشناسی ارائه می‌دهند:

الف. کارشناسی علوم در مطالعات کاربردی سوانح: در این دوره تمرکز اصلی بر علوم سانحه است و با فراهم آوردن مبانی نظری و کاربردی در علوم طبیعی و تأکید بر عناصر مدرن در جوامع امروزی و مخاطرات ناشی از این عوامل در محیط زیست، به تدریس مبانی سوانح، فرایندهای مقابله اضطراری و بازتوانی پرداخته می‌شود. ب. کارشناسی هنر در مطالعات کاربردی سوانح: برنامه‌ریزی و مدیریت، دروس تخصصی این دوره را تشکیل می‌دهند و تأکید اصلی بر سامان‌دهی و بسیج منابع در برنامه‌ریزی و مدیریت است. تعدادی از سرفصل‌ها شامل مبانی مخاطرات طبیعی و کاهش خطر، خدمات

برنامه‌ریزی اضطراری، صنعت بیمه، مدیریت اطلاعات، سنجش از راه دور، و صنعت راهبری محیط زیست است.

آزمایشگاه عملیاتی اضطراری (EOL)^{۲۴}: این آزمایشگاه یک فناوری در دوره‌های کارشناسی سوانح در دانشگاه براندون محسوب می‌شود که در آن همبرنام‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مرتبط با سوانح در یک مرکز عملیاتی اضطراری (EOC)^{۲۵} به منظور مدل‌سازی، تمرین، و برنامه‌ریزی دانشجویان فراهم شده است. دانشجویان با استفاده از EOL چگونگی استفاده از فناوری مدرن در سوانح گوناگون و برنامه‌ریزی اضطراری و مدیریت های کاهش خطر، آماده‌گی، مقابله، و بازتوانی را فرا می‌گیرند. دانشجویان با طراحی سناریوی وقوع یک سانحه، گونه‌های گوناگون کاهش خطر را با پیش‌فرض‌های موجود آزمایش می‌کنند تا بهترین چالش‌ها را برای جوامع بیابند. دانشجویان همچنین در تمرین‌های مقابله با سوانح از EOL و تجهیزات آن در EOC شرکت می‌کنند. همچنین از طریق ارگان‌های دولتی خارج از دانشگاه در سطوح محلی و استانی در طول شرایط اضطراری از EOL استفاده می‌کنند.

۲. دانشگاه بریتیش کلمبیا

(دانشکده جامعه و برنامه‌ریزی منطقه‌ای)^{۲۶}

کارشناسی ارشد در مدیریت بحران
در این دوره برای یافتن پاسخ این سؤالات است: علل وقوع سوانح چیست؟ چرا خسارات ناشی از سوانح رو به افزایش است؟ چگونه می‌توان اثرات سوانح را به طور مؤثر مدیریت کرد و کاهش داد؟ این دوره بیشتر بر سوانح طبیعی تأکید دارد. ولی در عین حال سوانح تکنولوژیکی و حوادث انسان‌ساز نیز در آن مطرح می‌شوند. اکثر مباحث در خصوص ایالات متحده و کاتانا است.

23. Applied Disaster & Emergency Studies – BSc (Disaster Science), BA (Planning & Management), Brandon University (www.brandonu.ca/academic/ades/eol.htm)
24. Emergency Operation Lab
25. Emergency Operation Centre
26. School of Community & Regional Planning, The University of British Columbia

۳. دانشگاه کراتفیلد (مرکز آموزش مدیریت بحران) کارشناسی ارشد و دکترا

در این مرکز آموزشی تأکید فراوانی بر مقولات آمادگی قبل از سانحه خصوصاً برنامه‌ریزی نیازهای مقابله با سانحه به منظور گردآوری اسنادها، حمل، و تقسیم عادلانه در میان آسیب‌دیدگان دارند آموزش در مرکز با هدف واقعی پنداشتن موضوعات انجام می‌گیرد. به این منظور غالباً یک سناریوی واقعی طراحی می‌شود تا در آن مشکلات کلر تبیین و سپس بر اساس طرح‌های موجود راه‌حل‌ها داده شود. در برخی اوقات این اطلاعات از طریق رایانه بیان می‌شود. روش مزبور از مهم‌ترین رویکردهای آموزشی است. مرکز مدیریت بحران کراتفیلد که در سال ۱۹۸۹ تأسیس گردیده وظیفه پشتیبانی و ارتقای ظرفیت کلیه فعالیت‌های مربوط به سوانح را در سطوح دانشگاه، سازمان‌ها، ارگان‌ها، دیگر جوامع که به دلیل سانحه از هم پاشیده‌اند را به عهده دارد و در این زمینه مشاوره‌های علمی و تخصصی را به دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی در سراسر جهان می‌دهد. در مرکز اعتقاد بر این است که قبل از وقوع هر سانحله‌ای کارهای فزاینده‌ای را برای کاهش آسیب‌پذیری می‌توان انجام داد. در این خصوص از جمله اهداف مرکز شامل اتصال مبانی توسعه پایدار با مدیریت بحران، بالا بردن توان مقابله با سوانح ایجاد بازتابی پایدار و بادوام و توسعه و جوجه مؤثر آمادگی، و دادن راه‌حل‌هایی برای کاهش خطر و جلوگیری از آن است. دوره‌های آموزشی، ترکیبی از مقولات نظری و کاربردی در مدیریت بحران است و به صورت‌های گوناگون از قبیل حضور در کلاس، همایش و سخنرانی، مطالعات و تحقیقات میدانی، تمرینات دانشکده، مناظره و مباحثه و بازدید از مناطق آسیب‌پذیر می‌شود. از دیگر اهداف مرکز در سیاست‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و مدیریت بحران می‌توان به موضوعات زیر اشاره داشت: راهبردهای برنامه‌ریزی کاربردی، راهبردهای مقابله و بازتابی، راه‌حل‌های کاهش خطر و استراتژی‌ها، چرخه پروژه و تدوین آن، آموزش و مدیریت و چگونگی تصمیم‌گیری‌های مؤثر در قبل و حین و پس از سانحه.

۴. دانشگاه یورک (کارشناسی ارشد مطالعات بازتابی پس از جنگ)

این دوره با هدف تربیت افراد متخصص در تحلیل، برنامه‌ریزی، و مدیریت عملیات بازتابی با مهارت‌های قابل قبول تشکیل شده است و در آن همه پروژه‌های مرتبط با جنگ و جوامع آسیب‌پذیر بررسی می‌شود. بدین‌جهت است که موضوع پیچیده‌ای مانند جنگ، یک راه‌حل ندارد و جوجه تقرب فراوانی به آن مطرح است. این امر مستلزم کسب مهارت‌های لازم به منظور تجزیه و تحلیل شرایط و در دسترس داشتن ابزارهای مناسب برای ارزیابی موقعیت‌های اضطراری است. دانشجویان در این میان با عنوان میانجی صلح و با اطلاعات کافی اقدامات لازم را انجام می‌دهند. چهارچوب نظری مناسب در میان مباحث تدوین و عرضه می‌شود. از جمله اهداف دوره ایجاد فرصت برای دانشجویان و تقویت علاقه‌مندان به مطالعات بازتابی، پس از جنگ است که در نتیجه موقعیت مناسبی فراهم‌سازد. رشته‌های دانشگاهی مرتبط گسترده می‌شود تا به تبادل دیدگاه‌ها و نظرات متجرب شود. تجارب اخیر بین‌المللی و مطالعات میدانی، بازسازی پس از جنگ در جهان بنده اصلی دوره را تشکیل می‌دهند. با مطالعات میدانی و سفر به مناطق درگیر جنگ، نظریه و عمل را در یکدیگر تلفیق می‌شود. شواهد نشان می‌دهد که کلیه برنامه‌های بازسازی پس از جنگ باید در چهارچوب اهداف توسعه دیده شود و به گونه‌ای میان‌رشته‌ای و چند رویکردی مطالعه گردد تا نتایج مثبت و بلندمدت به همراه داشته باشد. سرفصل دروس شامل تجزیه و تحلیل و شناخت صلح، جنگ و درگیری، جوجه قانونی در صلح بین‌الملل، پاسخ جامعه بین‌الملل به درگیری‌ها، واکنش‌های بشردوستانه، فرآیندهای صلح و مدیریت بحران (درگیری‌ها)، تحقیق و کار با جوامع، از اسناد تا بازسازی، بازسازی، جامعه‌یابی و بازگشت به وطن، زمان‌بندی و برنامه‌ریزی، ارزیابی، پی‌گیری و مراقبت، مدیریت ساخت در بازسازی، امنیت و مدیریت ریسک است. دانشجویان ملزم به تکمیل شش تا هشت هفته کار میدانی

27. Disaster Management
Centre, Cranfield University
(odrmc)
28. Post-war Recovery
Studies, The University of
York

ت ۱ (صفحه روبرو)، خلاصه
مناوین دورها در مقابل گوناگون
دانشگاهی هر دانشگاه به همراه
دروس اصلی هر یک و مقولات
مرتبط با مباحث معماری و
شهرداری،
ماخذ: نگارنده.

در یکی از مناطق تحت پوشش سازمان‌های بشردوستانه نیروهای

۷. تحلیل داده‌ها

به منظور جمع‌بندی رشته‌های گوناگون و تحلیل داده‌ها به صورت مقایسه‌ای، ابتدا در جدولی (ت ۱) خلاصه‌ای عنوان دوره‌ها

نام دوره	نام تدریس	نوع مدرک	دانشگاه‌های ایالات متحده
فهرست مرتب‌شده با حوزه‌های مهارتی و شهروندی	اصول و مبانی مدیریت بحران، آمادگی و برنامه‌ریزی در بحران، بازنقاشی پس از سانحه	گواهی‌نامه	ویسکانسین
علوم زمین و سوانح انسان‌ساخته، روش تحقیق و برنامه‌ریزی بحران	علوم زمین و سوانح انسان‌ساخته، روش تحقیق و برنامه‌ریزی بحران، تروپسوم	گواهی‌نامه	تکنولوژی روچستر
مدیریت بحران و آمادگی، ایسادهای اجتماعی، سوانح، بازنقاشی و تکاوم کسب و کار، مدیریت بحران	مدیریت بحران و آمادگی، ایسادهای اجتماعی، سوانح، بازنقاشی و تکاوم کسب و کار، تروپسوم و مدیریت بحران	گواهی‌نامه	اوهایو غربی
مقدمه‌ای بر ایمنی سرزمین و مدیریت بحران، برنامه‌ریزی قبل از سانحه، ارزیابی خسارات، رونق‌بخشی اجتماعی سوانح	مقدمه‌ای بر ایمنی سرزمین و مدیریت بحران، برنامه‌ریزی قبل از سانحه، ارتباطات و اطلاع‌رسانی، ارزیابی خسارات، رونق‌بخشی اجتماعی سوانح آموزش مدیران	گواهی‌نامه	رنوبر کالج
اصول مدیریت بحران، برنامه‌ریزی برای بحران	اصول مدیریت بحران، برنامه‌ریزی برای بحران، سوانح، فرماندهی بحران، تعویب، طراحی و ارزیابی	گواهی‌نامه	کالج اجتماعی صخره‌های سرخ
اصول مدیریت بحران، سوانح طبیعی و محیط شهری، سانحه و توسعه جامعه	اصول مدیریت بحران، سانحه، بهسازی و بهداشت عمومی، سوانح طبیعی و محیط شهری، برنامه‌ریزی برای بحران، سانحه و توسعه جامعه	گواهی‌نامه	پارک دانشگاه خدمات عمومی هاتمان
آمادگی در برابر سانحه و برنامه‌ریزی، ارزیابی خطر و تحلیل بازنقاشی پس از سانحه و کاهش خطر	آمادگی در برابر سانحه و برنامه‌ریزی، تمرین طراحی و ارزیابی، ارزیابی خطر و تحلیل، مقاله، بازنقاشی کاهش خطر	دوره‌های کوتاهمدت و پایانمدت	کالج اجتماعی لوزاک
برنامه‌ریزی مدیریت بحران، بازنقاشی پس از سانحه، مبانی مدیریت بحران	برنامه‌ریزی مدیریت بحران، بازنقاشی پس از سانحه، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطر سوانح	گواهی‌نامه	کالج سن پترزبورگ
مبانی برنامه‌ریزی بحران، مدیریت بحران، تروپسوم و مقاله با آن	مبانی برنامه‌ریزی بحران، مبانی مدیریت بحران، برنامه تکاوم کسب و کار، مقاله با بحران، بازنقاشی پس از سانحه ارتباطات و آموزش	گواهی‌نامه	کالج ایالتی پالم بیچ
برنامه‌ریزی بحران، مدیریت بحران، تروپسوم و مقاله با آن	برنامه‌ریزی بحران، مدیریت بحران، جستجو و نجات، تروپسوم و مقاله با آن، فناوری ایمنی	گواهی‌نامه	کالج اجتماعی مونته گمری کانتی
مبانی مدیریت بحران، برنامه‌ریزی بحران، تروپسوم	مبانی مدیریت بحران، برنامه‌ریزی بحران، تروپسوم، سلامت عمومی و فرماندهی	کارشناسی	ایالتی فلوریدا
مقاله با سوانح، ایمنی، پیشگیری از سانحه	مقاله با سوانح، کمک‌های اولیه، ایمنی، مجامع، سلامت جامعه، پیشگیری از سانحه	کارشناسی ارشد	ایالتی تندی شرقی

در مقاطع گوناگون دانشگاهی به همراه دروس اصلی هر یک می‌شوند سپس در ادامه داده‌ها از دو طریق تحلیل و مقایسه بیان و مقولات مرتبط با مباحث معماری و شهرسازی تلخیص می‌شوند ابتدا به تفکیک قاره‌ها فراوانی دروس شناسایی

۸۲ ۳۳ ۱. ادامه ت. ۱

مدیریت بحران و ایمنی عمومی	مدیریت بحران و ایمنی، مدیریت مواد خطرناک و حفاظت محیطی، برنامه‌ریزی ثانویه بحران، ارزیابی سازه، طراحی و تمرین، بازرگانی پس از سانحه فرماندهی بحران	مدیریت بحران و ایمنی، مدیریت مواد خطرناک و حفاظت محیطی، برنامه‌ریزی ثانویه بحران، ارزیابی سازه، طراحی و تمرین، بازرگانی پس از سانحه فرماندهی بحران	مدیریت بحران و ایمنی، مدیریت مواد خطرناک و حفاظت محیطی، برنامه‌ریزی ثانویه بحران، ارزیابی سازه، طراحی و تمرین، بازرگانی پس از سانحه فرماندهی بحران	کتاب اجزای بوک کارتری	گواهی‌نامه
مدیریت بحران و ایمنی	مدیریت بحران و ایمنی	مدیریت بحران و ایمنی	مدیریت بحران و ایمنی	کتاب اجزای کاپیتال	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	کتاب پروپاگاند	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	کتاب علوم پزشکی و سلامت	گواهی‌نامه
روانشناسی، بازرگانی و کسب و کار	روانشناسی، بازرگانی و کسب و کار	روانشناسی، بازرگانی و کسب و کار	روانشناسی، بازرگانی و کسب و کار	ایاتنی لیبورک در نیو پاتر	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	کتاب اجزای اموند	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	ایرن	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	کتاب اجزای بارتون	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	فناهی امریکا	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	نکتوروی آرکانزاس	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	ایاتنی کاپیتال- ساحل طولانی	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	ایاتنی فلوریدا	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	کلمبیا جنوی	گواهی‌نامه
مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	مدیریت بحران، بازرگانی و کسب و کار	متروایتین نیویورک	گواهی‌نامه

می‌شوند این امر به شناخت هرچه عمیق‌تر اهمیت دروس از دروس و طبقه‌بندی‌شان به صورت بسته‌های درسی که در آن‌ها حیث تعداد در هر قاره کمک می‌کند سپس با تاختن نام مقولات مشابه، اما با نام‌های متفاوت در دانشگاه‌ها، جمع‌بندی

اصول ۱، ۶۳، ۸۷

پارک	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران و شرایط اضطراری	مدیریت بحران و شرایط اضطراری، سوانح و سوانح‌های عمومی، سوانح و جوع، سوانح و سلامت عمومی، محیط‌های شهری و مخاطرات طبیعی، ترویسیم بحران، روش تحقیق	مدیریت بحران و شرایط اضطراری، سوانح و سوانح‌های عمومی، سوانح و سلامت عمومی، محیط‌های شهری و مخاطرات طبیعی، ترویسیم بحران، روش تحقیق	مدیریت بحران و شرایط اضطراری، سوانح و سوانح‌های عمومی، سوانح و سلامت عمومی، محیط‌های شهری و مخاطرات طبیعی، ترویسیم بحران، روش تحقیق
تولین	کارشناسی ارشد	تاب آوری در برابر سوانح	روان‌شناسی و رفتارهای پلایا، مدیریت بحران، رهبری	روان‌شناسی و رفتارهای پلایا، مدیریت بحران، روش تحقیق	روان‌شناسی و رفتارهای پلایا، مدیریت بحران، روش تحقیق
دنور	کارشناسی ارشد	مدیریت ایمنی	ایمنی ایمنی، حفاظت از دارایی‌ها، آلودگی در برابر مواد خطرناک، کاهش خطر در مدیریت شرایط اضطراری، برنامه‌ریزی شرایط اضطرار، مدیریت بحران	کاهش خطر در مدیریت شرایط اضطراری، برنامه‌ریزی شرایط اضطرار، مدیریت بحران	کاهش خطر در مدیریت شرایط اضطراری، برنامه‌ریزی شرایط اضطرار، مدیریت بحران
اوزار که مرکز آموزش نیروی کار	گواهی‌نامه	مدیریت بحران	آلودگی و برنامه‌ریزی بحران، ترویسیم، ارزیابی سوانح و خطرپذیری، مقاله با سوانح باژتوانی پس از سوانح و کاهش خطر	آلودگی و برنامه‌ریزی بحران، ترویسیم، ارزیابی سوانح و خطرپذیری، مقاله با سوانح باژتوانی پس از سوانح و کاهش خطر	آلودگی و برنامه‌ریزی بحران، ترویسیم، ارزیابی سوانح و خطرپذیری، مقاله با سوانح باژتوانی پس از سوانح و کاهش خطر
ایمنی تنسی شرقی	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	مقاله با سوانح کمک‌های اولیه، مدیریت ایمنی، سلامت جامعه در بحران، پیشگیری از سوانح	مقاله با سوانح کمک های اولیه مدیریت ایمنی، سلامت جامعه در بحران، پیشگیری از سوانح	مقاله با سوانح کمک های اولیه مدیریت ایمنی، سلامت جامعه در بحران، پیشگیری از سوانح
کالج اجتماعی ایمنی عمومی	گواهی‌نامه	مدیریت بحران	مدیریت بحران، سوانح، مواد خطرناک، برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری، باژتوانی پس از سوانح	مدیریت بحران، سوانح، مواد خطرناک، برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری، باژتوانی پس از سوانح	مدیریت بحران، سوانح، مواد خطرناک، برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری، باژتوانی پس از سوانح
کاپیتال	گواهی‌نامه	مدیریت بحران و ایمنی سرزمین	مدیریت بحران و ایمنی سرزمین، برنامه‌ریزی بحران	مدیریت بحران و ایمنی سرزمین، برنامه‌ریزی بحران	مدیریت بحران و ایمنی سرزمین، برنامه‌ریزی بحران
ایمنی آریزونا	کارشناسی ارشد	مدیریت شرایط اضطراری	مدیریت شرایط اضطراری، مواد خطرناک، سلامت جامعه، فناوری اطلاعات در شرایط اضطراری، ارزیابی خطرپذیری	مدیریت شرایط اضطراری، فناوری اطلاعات در شرایط اضطراری، ارزیابی خطرپذیری	مدیریت شرایط اضطراری، فناوری اطلاعات در شرایط اضطراری، ارزیابی خطرپذیری
کاپلا	کارشناسی ارشد	ایمنی عمومی یا گرایش مدیریت شرایط اضطراری	مدیریت بحران، ارزیابی خطر و زیرساخت‌های حیاتی، ترویسیم، فرماندهی و رهبری، روش تحقیق	مدیریت بحران، ارزیابی خطر و زیرساخت‌های حیاتی، ترویسیم، روش تحقیق	مدیریت بحران، ارزیابی خطر و زیرساخت‌های حیاتی، ترویسیم، روش تحقیق
میشیگان شرقی	کارشناسی ارشد	مطالعات تکنولوژی یا گرایش مدیریت شرایط اضطرار	آلودگی در شرایط اضطرار، کاهش خطر سوانح، برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، مواد و سوانح خطرناک، ترویسیم، روش‌های مقاله	آلودگی در شرایط اضطرار، مدیریت بحران و سوانح، ترویسیم	آلودگی در شرایط اضطرار، مدیریت بحران و سوانح، ترویسیم
امیرا	کارشناسی ارشد	مدیریت آمادگی در شرایط اضطرار	مدیریت منابع و توسعه روش تحقیق، فناوری و ارتباطات در بحران، آمادگی در سوانح باژتوانی پس از سوانح مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، سلامت جامعه در شرایط اضطراری، آمادگی و ترویسیم، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری، رهبری بحران	روش تحقیق، فناوری و ارتباطات در بحران، آمادگی در سوانح، باژتوانی پس از سوانح مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، آمادگی و ترویسیم، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری	روش تحقیق، فناوری و ارتباطات در بحران، آمادگی در سوانح، باژتوانی پس از سوانح مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، آمادگی و ترویسیم، ارزیابی سوانح و آسیب‌پذیری
دلاور	کارشناسی ارشد	مدیریت علوم سوانح	مقدمای بر مخاطرات، سوانح و توسعه روش تحقیق، روش‌های توسعه گیری	مقدمای بر مخاطرات، سوانح و توسعه روش تحقیق	مقدمای بر مخاطرات، سوانح و توسعه روش تحقیق

و مقایسه می‌شوند. این امر در تحلیل صحیح‌تر و تبیین دوره است.^{۳۳} پیشنهادی مدیریت بحران در معماری و شهرسازی بسیار مؤثر بررسی عنوان و فراوانی در رشته مدیریت بحران در

۸۳۳
 ۱. نامه ت. ا.

ایاتی دکوتای شمالی	کارشناسی ارشد	مدیریت شرایط اضطرار	مدیریت شرایط اضطرار، روش تحقیق، بازتابی، ارزیابی خطرنپذیری و مخاطرات، مدیریت و برنامه‌ریزی شرایط اضطراری، چسبیت و سوانح فرهنگ و سوانح، تداوم کسب و کار	روشن تحقیق، بازتابی مقاله پس از سانحه ارزیابی خطرنپذیری و مخاطرات، مدیریت و برنامه‌ریزی شرایط اضطراری، تداوم کسب و کار
جورج میسون	کارشناسی ارشد	مدیریت اضطراری و امنیت ملی	برنامه‌ریزی و آمادگی در شرایط اضطراری، بازتابی پس از سانحه، روش‌های کاهش خطر، ترویس، مدیریت شرایط اضطراری، ارزیابی خطرنپذیری، ارتباطات و فناوری در اضطرار، سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی	برنامه‌ریزی و آمادگی در شرایط اضطراری، بازتابی پس از سانحه، روش‌های کاهش خطر، ترویس، مدیریت شرایط اضطراری، ارزیابی خطرنپذیری، ارتباطات و فناوری، سیستم‌های جغرافیایی
گراند کانین	کارشناسی ارشد	هدایت و فرمندی با گرایش آمادگی	توسعه و جوامع، ترویس	توسعه و جوامع، ترویس
ایاتی چک استونول	کارشناسی ارشد	مدیریت شرایط اضطراری	بازتابی پس از سانحه، روش تحقیق، کاهش خطر سوانح، آمادگی در شرایط اضطرار، مقاله سوانح، مدیریت بحران، ترویس، مباحث حقوقی، ارزیابی خطرنپذیری، تداوم کسب و کار، سلامت جامعه در شرایط اضطرار	بازتابی پس از سانحه، روش تحقیق، کاهش خطر سوانح، مقاله سوانح، مدیریت بحران، مباحث حقوقی، ارزیابی خطرنپذیری، تداوم کسب و کار
کالیج جان جی، نیورک	کارشناسی ارشد	مدیریت حفاظت در شرایط اضطراری	مبانی مدیریت اضطراری، ایمنی محیط مصنوعی، ارزیابی خطرنپذیری، روش تحقیق، آمادگی و مقاله سوانح، بازتابی	ارزیابی خطرنپذیری، روش تحقیق، آمادگی و مقاله سوانح، بازتابی پس از سانحه
ایاتی چکسونیل	کارشناسی ارشد	علوم اطری با گرایش مدیریت شرایط اضطرار	مبانی مدیریت شرایط اضطرار، بازتابی پس از سانحه آمادگی و کاهش خطرنپذیری، مقاله با سانحه، روش تحقیق	مبانی مدیریت شرایط اضطرار، بازتابی پس از سانحه کاهش خطرنپذیری، مقاله با سانحه، روش تحقیق
لین	کارشناسی ارشد	علوم اطری با گرایش مدیریت شرایط اضطرار	مدیریت و برنامه‌ریزی شرایط اضطرار، فناوری در شرایط اضطرار، ایمنی اجتماعی و روان‌شناسی سوانح، ارزیابی آسیب‌پذیری و خطر، روش تحقیق	مدیریت و برنامه‌ریزی شرایط اضطرار، ایمنی اجتماعی و روان‌شناسی سوانح، ارزیابی آسیب‌پذیری و خطر، روش تحقیق
اکامی نیروی سالیچوست	کارشناسی ارشد	مدیریت شرایط اضطرار	مباحث حقوقی در شرایط اضطرار، مدیریت شرایط اضطرار، فناوری اطلاعات شرایط اضطرار، مدیریت بحران، سلامت جامعه در شرایط اضطراری، بازتابی پس از سانحه	فناوری اطلاعات شرایط اضطرار، مدیریت بحران، بازتابی پس از سانحه
تام دانشگاه اروپا	توج هنری	نام دوره	نام دوره	دوره مرتبط با حوزه معماری و شهرسازی
ولیکوم	کارشناسی ارشد	مدیریت تداوم کسب و کار، ایمنی و بحران	مخاطرات و مقررات، ارزیابی آسیب‌پذیری و خطر، مدیریت بحران	ارزیابی آسیب‌پذیری و خطر، مدیریت بحران
پورتسمات	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	مخاطرات و آسیب‌پذیری، تداوم کسب و کار، مدیریت بحران، روش تحقیق	تداوم کسب و کار، مدیریت بحران، روش تحقیق
نیورک	کارشناسی ارشد	فرگیری‌های فوس و محلی و توسعه	توسعه و جامعه، مدیریت عمومی، ارزیابی سیاست شهروندان زن و فرگیری‌ها	توسعه و جامعه

دانشگاههای سراسر جهان از دو طریق «تحلیل مقایسه‌ای بر دوره‌های درسی» انجام شده است. به‌کارگیری دو روش اساسی تفکیک قاره‌ای و «دسته‌بندی موضوعی بر اساس نتایج» به بیان شرح درس و

اصول آن

اکسفورد	کارشناسی ارشد	توسعه و مدیریت آموزشی	مباحث مخاطرات و بحران، سربانه پس از سانحه، ارزیابی سانحه و توسعه روش تحقیق	مباحث مخاطرات و بحران، سربانه پس از سانحه، ارزیابی سانحه و توسعه روش تحقیق	مباحث مخاطرات و بحران، سربانه پس از سانحه، ارزیابی سانحه و توسعه روش تحقیق
کارتوری	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی خطرپذیری، سلامت در شرایط اضطرار، تداوم کسب و کار، سیستم‌های چترایی، روش تحقیق	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی خطرپذیری، سلامت در شرایط اضطرار، تداوم کسب و کار، سیستم‌های چترایی، روش تحقیق	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، ارزیابی خطرپذیری، سلامت در شرایط اضطرار، تداوم کسب و کار، سیستم‌های چترایی، روش تحقیق
سالفورد	کارشناسی	مدیریت کاهش خطر و بازسازی	بازتوانی پس از سانحه، مدیریت پروژه در بازسازی، پرداخت خسارت و بیمه ایمنی و بهداشت، کاهش خطرپذیری سوانح، بازتوانی همیشه، مدیریت استراتژیک بازسازی پس از سانحه، توانمندسازی، مدیریت نقش، ارزیابی سانحه	بازتوانی پس از سانحه، مدیریت پروژه در بازسازی، پرداخت خسارت و بیمه ایمنی و بهداشت، کاهش خطرپذیری سوانح، بازتوانی همیشه، مدیریت استراتژیک بازسازی پس از سانحه، توانمندسازی، مدیریت نقش، ارزیابی سانحه	بازتوانی پس از سانحه، مدیریت پروژه در بازسازی، پرداخت خسارت و بیمه ایمنی و بهداشت، کاهش خطرپذیری سوانح، بازتوانی همیشه، مدیریت استراتژیک بازسازی پس از سانحه، توانمندسازی، مدیریت نقش، ارزیابی سانحه
کارتوری	کارشناسی ارشد	توسعه و امداد بحران	مدیریت بحران	مدیریت بحران	مدیریت بحران
دوبلین	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، تداوم کسب و کار، آمادگی در برابر سانحه، ارزیابی سانحه، ارتباطات در بحران	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، تداوم کسب و کار، آمادگی در برابر سانحه، ارزیابی سانحه، ارتباطات در بحران	مدیریت و برنامه‌ریزی بحران، تداوم کسب و کار، آمادگی در برابر سانحه، ارزیابی سانحه، ارتباطات در بحران
پورتسمات	کارشناسی ارشد	مخاطرات محیطی و زمین‌شناسی	شناخت مخاطرات، ارزیابی مخاطرات، سنجش اثر راه دور و سیستم‌های اطلاعاتی	شناخت مخاطرات، ارزیابی مخاطرات، سنجش اثر راه دور و سیستم‌های اطلاعاتی	شناخت مخاطرات، ارزیابی مخاطرات، سنجش اثر راه دور و سیستم‌های اطلاعاتی
آونوما	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران و مخاطرات	مدیریت بحران	مدیریت بحران	مدیریت بحران
کینگ استون	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران و مخاطرات	مدیریت بحران، روش تحقیق، سیستم‌های اطلاعاتی، ارزیابی سانحه، مخاطرات هوایی و زمینی	مدیریت بحران، روش تحقیق، سیستم‌های اطلاعاتی، ارزیابی سانحه، مخاطرات هوایی و زمینی	مدیریت بحران، روش تحقیق، سیستم‌های اطلاعاتی، ارزیابی سانحه، مخاطرات هوایی و زمینی
منچستر	کارشناسی ارشد	انسان و مقابله با ترغیری	توسعه و سانحه، مقابله با سانحه	توسعه و سانحه، مقابله با سانحه	توسعه و سانحه، مقابله با سانحه
لندن	کارشناسی ارشد	مدیریت آموزشی	فرماندهی و رهبری، مدیریت خطرپذیری در شرایط اضطراری، رون‌شناسی سوانح، سلامت در بحران	فرماندهی و رهبری، مدیریت خطرپذیری در شرایط اضطراری، رون‌شناسی سوانح، سلامت در بحران	فرماندهی و رهبری، مدیریت خطرپذیری در شرایط اضطراری، رون‌شناسی سوانح، سلامت در بحران
دویزبورگ هاند	کارشناسی ارشد	مدیریت خطرپذیری	تداوم کسب و کار، مدیریت بحران، ارزیابی سانحه	تداوم کسب و کار، مدیریت بحران، ارزیابی سانحه	تداوم کسب و کار، مدیریت بحران، ارزیابی سانحه
یورک	کارشناسی ارشد	بازسازی پس از جنگ	ارزیابی ترغیری‌های قومی و محلی	ارزیابی ترغیری‌های قومی و محلی	ارزیابی ترغیری‌های قومی و محلی
کرن فیلد	کارشناسی ارشد	تاب‌آوری	مبانی تاب‌آوری	مبانی تاب‌آوری	مبانی تاب‌آوری
کارتوری	دکتری	مدیریت بحران	مبانی نظری بحران، ارزیابی خطرپذیری، برنامه‌ریزی اضطراری، مدیریت سوانح طبیعی، تداوم کسب و کار، سیستم‌های اطلاعات چترایی، روش تحقیق	مبانی نظری بحران، ارزیابی خطرپذیری، برنامه‌ریزی اضطراری، مدیریت سوانح طبیعی، تداوم کسب و کار، سیستم‌های اطلاعات چترایی، روش تحقیق	مبانی نظری بحران، ارزیابی خطرپذیری، برنامه‌ریزی اضطراری، مدیریت سوانح طبیعی، تداوم کسب و کار، سیستم‌های اطلاعات چترایی، روش تحقیق

برنامه دوره پیشنهادی مدیریت بحران در معماری و شهرسازی رشته‌های مدیریت بحران به تبع موقعیت فراگیری دانشگاه در کمک می‌کند. در روش اول، تکنیک قارومی، دروس مربوط به قارومهای آمریکا، اروپا، آسیا، آفریقا، و اقیانوسیه بررسی می‌شوند.

استادبزرگ	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران و ایمنی اجتماعی	مدیریت بحران، ارزیابی سانحه	مدیریت بحران، ارزیابی سانحه	مدیریت بحران، ارزیابی سانحه
هریت وات	کارشناسی ارشد	ایمنی ریسک و مهندسی لرزش	ارزیابی خطرپذیری، مبانی ایمنی	ارزیابی خطرپذیری، مبانی ایمنی	ارزیابی خطرپذیری
نام دانشگاه آسیا	توج مدرک	نام دوره	نام دروس	دروس مرتبط با حوزه معماری و شهرسازی	مدیریت بحران، ارزیابی سانحه
لریوورا	کارشناسی ارشد	چترلیقا و مدیریت بحران	مدیریت بحران و محیط زیست، چترلیقانشناسی، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، مدیریت بحران، توسعه و سانحه	مدیریت بحران، توسعه و سانحه	مدیریت بحران، توسعه و سانحه
کوبن هاگ	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	کاهش خطر سوانح، مدیریت بحران، بازگویی پس از سانحه ارزیابی سانحه	مدیریت بحران، بازگویی پس از سانحه ارزیابی سانحه	مدیریت بحران، بازگویی پس از سانحه ارزیابی سانحه
کالج فایبر تکنولوژی	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران و شرایط اضطراری	مبانی مدیریت بحران، شناخت مخاطرات و کاهش اثرات، روان‌شناسی سوانح، روش تحقیق	مدیریت بحران، شناخت مخاطرات و کاهش اثرات، روان‌شناسی سوانح، روش تحقیق	مدیریت بحران، شناخت مخاطرات و مدیریت بحران
کالج مهندسی استانی	گواهی‌نامه	مدیریت بحران در صنعت مین	ارزیابی خطرپذیری، شناخت مخاطرات، مدیریت بحران	ارزیابی و شناخت مخاطرات، مدیریت بحران	ارزیابی و شناخت مخاطرات، مدیریت بحران
دکتر امید کاراگرا هند	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، توسعه و سانحه، کاهش خطرپذیری، روش تحقیق	برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، توسعه و سانحه، کاهش خطرپذیری، روش تحقیق	برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، توسعه و سانحه، کاهش خطرپذیری، روش تحقیق
کالج ملی طابع غیر نظامی	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران صنعتی	اثرات سلاح‌های متعارف، ارتباطات و سیستم‌های هشدار، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطرپذیری و مقابله	اثرات سلاح‌های متعارف، ارتباطات و سیستم‌های هشدار، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطرپذیری	اثرات سلاح‌های متعارف، ارتباطات و سیستم‌های هشدار، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطرپذیری
نام دانشگاه آفریقا	توج مدرک	نام دوره	نام دروس	دروس مرتبط با حوزه معماری و شهرسازی	مدیریت بحران، ارزیابی سانحه
بین المللی آفریقا	کارشناسی ارشد و دکتری	مدیریت بحران و مطالعات اولرگان	شناخت سوانح و مخاطرات، مدیریت بحران، توسعه و سانحه، آوارگان، روش تحقیق، طابع شهری، ارزیابی سانحه	شناخت مخاطرات، مدیریت بحران، توسعه و سانحه، آوارگان، روش تحقیق، طابع شهری، ارزیابی سانحه	شناخت مخاطرات، مدیریت بحران، توسعه و سانحه، آوارگان، روش تحقیق، طابع شهری، ارزیابی سانحه
فیبری استیت	کارشناسی ارشد	مدیریت بحران	مبانی مدیریت بحران، فناوری اطلاعات و ارتباطات، سلامت جامعه، برنامه‌ریزی استراتژیک، سیستم‌های اطلاعات چترلیقایی، مدیریت رساندها	مبانی مدیریت بحران، فناوری اطلاعات و ارتباطات، سلامت جامعه، برنامه‌ریزی استراتژیک، سیستم‌های اطلاعات چترلیقایی، مدیریت رساندها	مبانی مدیریت بحران، فناوری اطلاعات و ارتباطات، سیستم‌های اطلاعات چترلیقایی، ارزیابی سانحه
موناخ آفریقای جنوبی	گواهی‌نامه	مدیریت بحران	مبانی مدیریت بحران، ارزیابی خطرپذیری، کاهش خطر و مقابله	مبانی مدیریت بحران، ارزیابی خطرپذیری، کاهش خطر و مقابله	مبانی مدیریت بحران، ارزیابی خطرپذیری، کاهش خطر و مقابله
استیتوی ملی	گواهی‌نامه	مدیریت بحران	مبانی مدیریت بحران، سیستم‌های تشخیص از راه دور و اطلاعات چترلیقایی، ارزیابی سانحه	مبانی مدیریت بحران، سیستم‌های تشخیص از راه دور و اطلاعات چترلیقایی، ارزیابی سانحه	مبانی مدیریت بحران، سیستم‌های تشخیص از راه دور، ارزیابی سانحه
شمال غربی مرکز مطالعات سانحه	کارشناسی ارشد	توسعه پایدار با گزارش مطالعات سوانح	کاهش خطر و توسعه پایدار، مدیریت بحران، روش تحقیق، فناوری ارتباطات	کاهش خطر و توسعه پایدار، مدیریت بحران، روش تحقیق، فناوری ارتباطات	مدیریت بحران، روش تحقیق

مبانی مدیریت بحران، ارزیابی سانحه، توسعه و سانحه	مبانی مدیریت بحران، انواع مخاطرات، ارزیابی سانحه، برنامه‌ریزی سانحه، توسعه و سانحه	آموزش پایه با گرایش کاهش سوانح	گواهی‌نامه	شمال غرب، مرکز مطالعات سانحه
مدیریت بحران، توسعه و سانحه	مدیریت بحران، توسعه و سانحه، مدیریت امداد	مدیریت بحران و مطالعات اوزارگان	گواهی‌نامه	بن عاصم الفریقا
مبانی مخاطرات، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطر و مقابله با سانحه، ارزیابی سانحه	مبانی مخاطرات، مبانی مدیریت بحران، کاهش خطر و مقابله با سانحه، ارزیابی سانحه	علوم سانحه	کارشناسی ارشد	کپک تون
ارزیابی خطرپذیری شهری، روش‌های ارزیابی خطر جامعه	ارزیابی خطرپذیری شهری، روش‌های ارزیابی خطر جامعه، ارزیابی مخاطرات طبیعی	ارزیابی سانحه و نظارت	کارشناسی ارشد	کپک تون
توسعه و سانحه، مدیریت بحران، کاهش خطر، مدیریت امداد	توسعه و سانحه، مدیریت بحران، کاهش خطر، مدیریت امداد و نجات، فرماتنگی بحران	کاهش خطر سانحه	گواهی‌نامه	مولنگوشی
مبانی مدیریت بحران، سربنده اضطراری	مبانی مدیریت بحران، مدیریت امداد و نجات، سربنده اضطراری	مدیریت بحران	گواهی‌نامه	کیتانا
کاهش خطرپذیری، بازگویی پس از سانحه	انواع مخاطرات، کاهش خطرپذیری، بازگویی پس از سانحه	مدیریت بحران محیطی و طبیعی	کارشناسی ارشد	نابرهی
فروغس مرتبدا با جوردا مصاری و شهرسازی	نام هروس	نام دوره	نوع مدرک	نام دانشگاه اقیانوسیه
مبانی مدیریت بحران، مسائل حقوقی بازسازی، پرداخت غرامت و بیمه، سانحه و توسعه	مبانی مدیریت بحران، مسائل حقوقی بازسازی، پرداخت غرامت و بیمه، سانحه و توسعه	توسعه شهری با گرایش مدیریت بحران	کارشناسی	آریت
ارزیابی خطرپذیری، مدیریت بحران	ارزیابی خطرپذیری، مدیریت بحران، سلامت جامعه، مدیریت ایمنی	مدیریت ریسک	کارشناسی ارشد	آریت
مدیریت بحران	مدیریت ارتباطات، مدیریت بحران	مدیریت بحران	کارشناسی ارشد	ویکتوریا
مدیریت بازگویی پس از سانحه، توسعه و سانحه، کاهش خطرپذیری	شناخت مخاطرات، مدیریت بازگویی پس از سانحه، توسعه و سانحه، مدیریت نقش، کاهش خطرپذیری	مدیریت بحران و استقامت‌پذیری محیط زیست مصنوع	گواهی‌نامه	نیوکاسل
ارزیابی سانحه، برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، آمادگی و کاهش خطر	ارزیابی سانحه، برنامه‌ریزی و مدیریت بحران، آمادگی و کاهش خطر	مدیریت ریسک	کارشناسی	سپین
شناخت مخاطرات، سنجش از راه دور، سانحه و توسعه	شناخت مخاطرات، سنجش از راه دور، سانحه و توسعه	مدیریت بحران	کارشناسی ارشد	کانتربوری

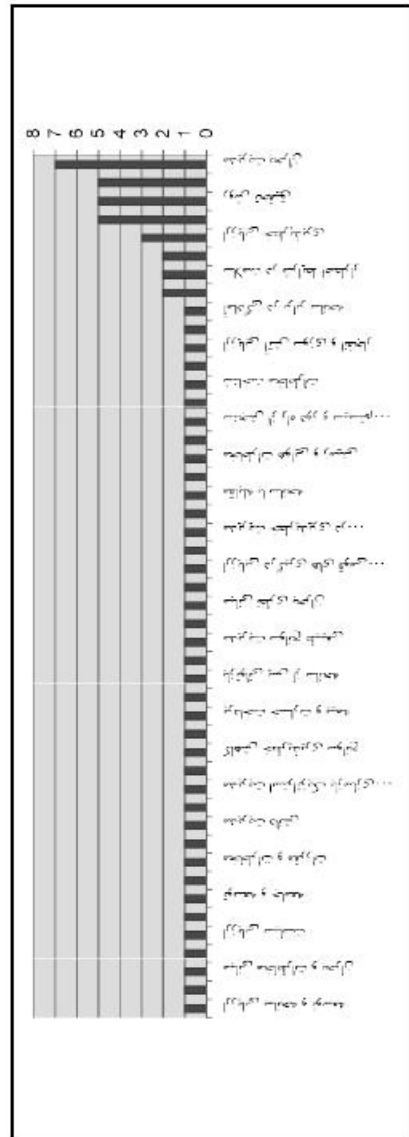
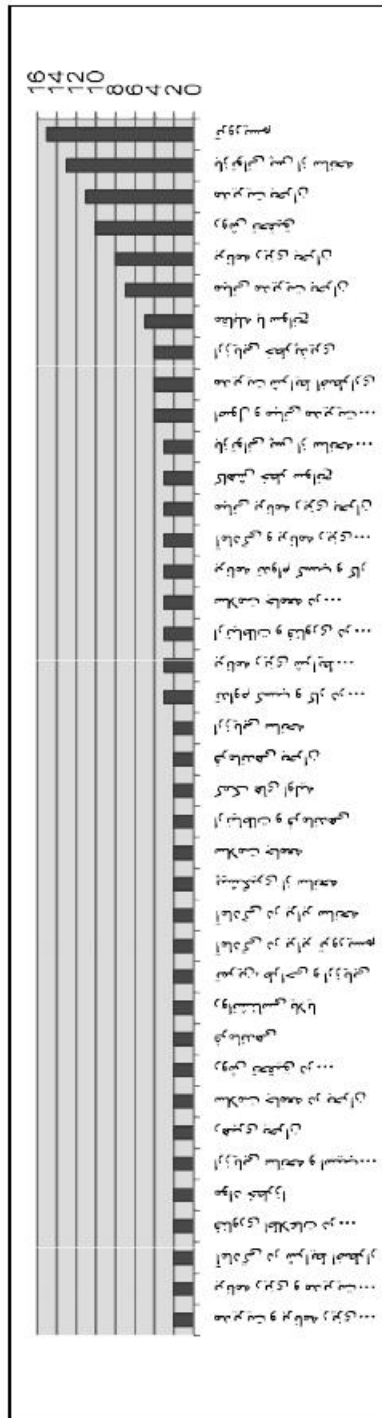
۱.۷. تحلیل مقایسه‌ای بر اساس تفکیک قاره‌ای

گرفت که تابع تغییرات فراوانی‌های به‌دست‌آمده در دانشگاه‌های

آمریکای شمالی، با در نظر گرفتن ماهیت سوانح و بحران‌های رایج در آن کشور از قبیل طوفان، سیل، زمین‌لرزه و تروریسم، همچنین نوع سیاست‌های اتخاذشده برای مقابله با آن‌ها در یک راستا تغییر می‌کند.

فازگاه‌ها؛ رشته مدیریت بحران در ۲۰ دانشگاه اروپایی بررسی می‌شود که مجموعاً ۳۷ عنوان درسی مختلف را در بر می‌گیرد. دروس «مدیریت بحران»، «تداوم کسب و کار»، «روش تحقیق»، «ارزیابی سانحه»، «ارزیابی خطرپذیری»، «مدیریت و برنامه‌ریزی بحران»، «سلامت در شرایط اضطرار»،

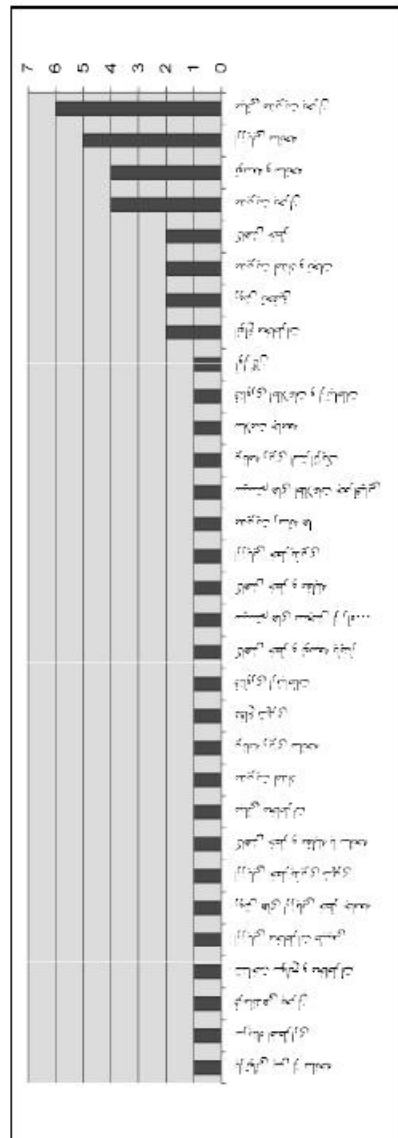
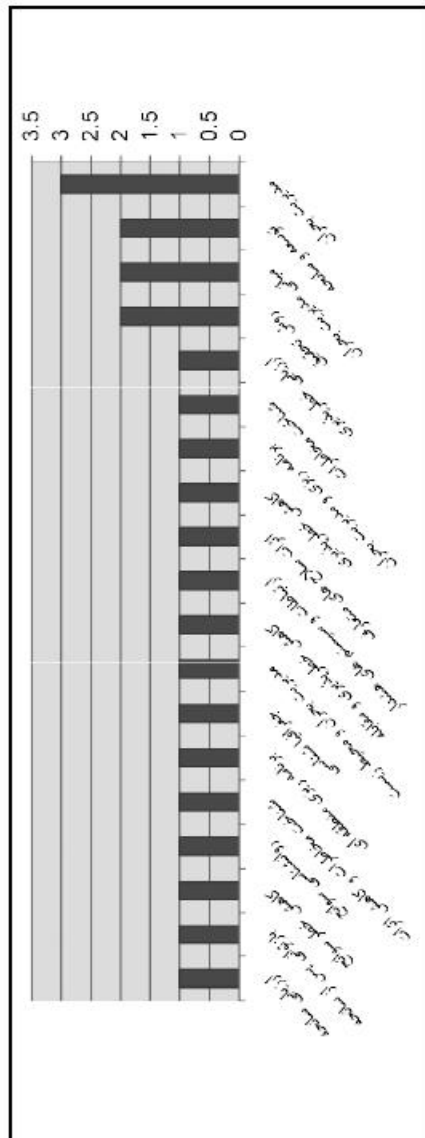
۳۶- برای آگاهی از جزئیات همه دوره‌ها به اصل طرح پژوهش در سایت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی مراجعه شود.

ت ۲ (پا)، نمودر فراوانی دوره‌های مدیریت بحران در ایالات متحده؛ ماخذ: نگارنده.
ت ۳ (پا)، نمودر فراوانی دوره‌های مدیریت بحران در اروپا؛ ماخذ: نگارنده.

«هیست‌های چترایی» و «امادگی در برابر سانحه» بیشترین فراوانی را در میان سایر عناوین دارند. باید توجه داشت که پراکندگی موضوعی در عناوین واحدهای درسی در اروپا بیشتر به دلیل سیاست «دانش‌مبانی» رایج در دانشگاه‌های و مراکز علمی این قاره بوده است؛ بدان معنا که اگرچه قاره اروپا در مقایسه با آمریکا سانحه‌خیز نیست، لیکن رشته مدیریت بحران در تعداد زیادی از دانشگاه‌های این قاره مخصوصاً در کشور انگلستان، تدریس می‌شود (ت ۳).

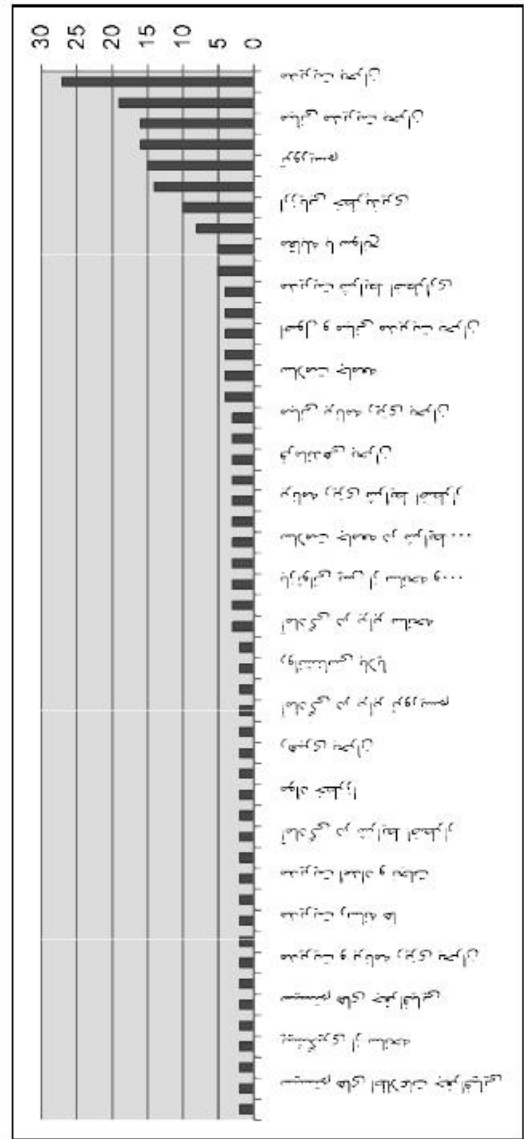
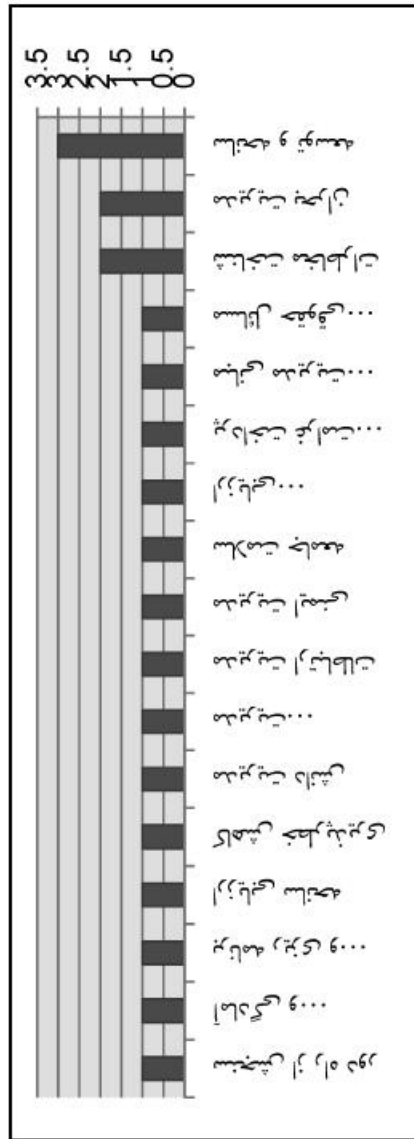
قاره آسیا: ۱۹ عنوان درسی از ۶ دانشگاه قاره آسیا در رشته مدیریت بحران بررسی می‌شود. از میان این دروس، مدیریت بحران، پرداخته‌اند (ت ۵).

ت ۳. نمودار فراوانی دوره‌های مدیریت بحران در آسیا؛ ماخذ: نگارنده.

ت ۵. نمودار فراوانی دوره‌های مدیریت بحران در اروپا؛ ماخذ: نگارنده.

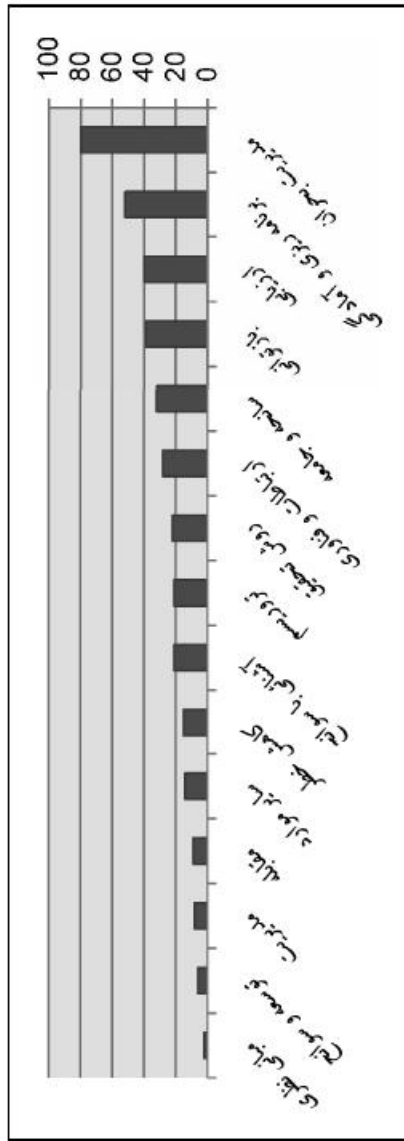
بیشترین میزان فراوانی در دانشگاه‌های سراسر جهان به مدیریت بحران اختصاص دارد. نمودار «۷» مجموعه فراوانی پنج قاره را در بر گرفته و نشان می‌دهد که دروس «مدیریت بحران»، «روش تحقیق»، «مبانی مدیریت در بحران»، «پارادایم‌های نوین»، «تئوری‌ها»، «ارزیابی خط‌پذیری»، «پرنده‌مردی بحران»، «مقابله با سوانح» و «تداوم کسب و کار» به ترتیب بیشترین فراوانی در دانشگاه‌های جهان دارند.

ت ۶ (بالا): نمودار فراوانی دوره‌های مدیریت بحران در قاره‌های استرالیا، مکزیک، آمریکا، اروپا و آسیا؛ نمودار ترتیب فراوانی دروس رشته مرتبط با مدیریت بحران در قاره‌های پنج‌گانه؛ مکزیک، آمریکا، اروپا، آسیا، استرالیا

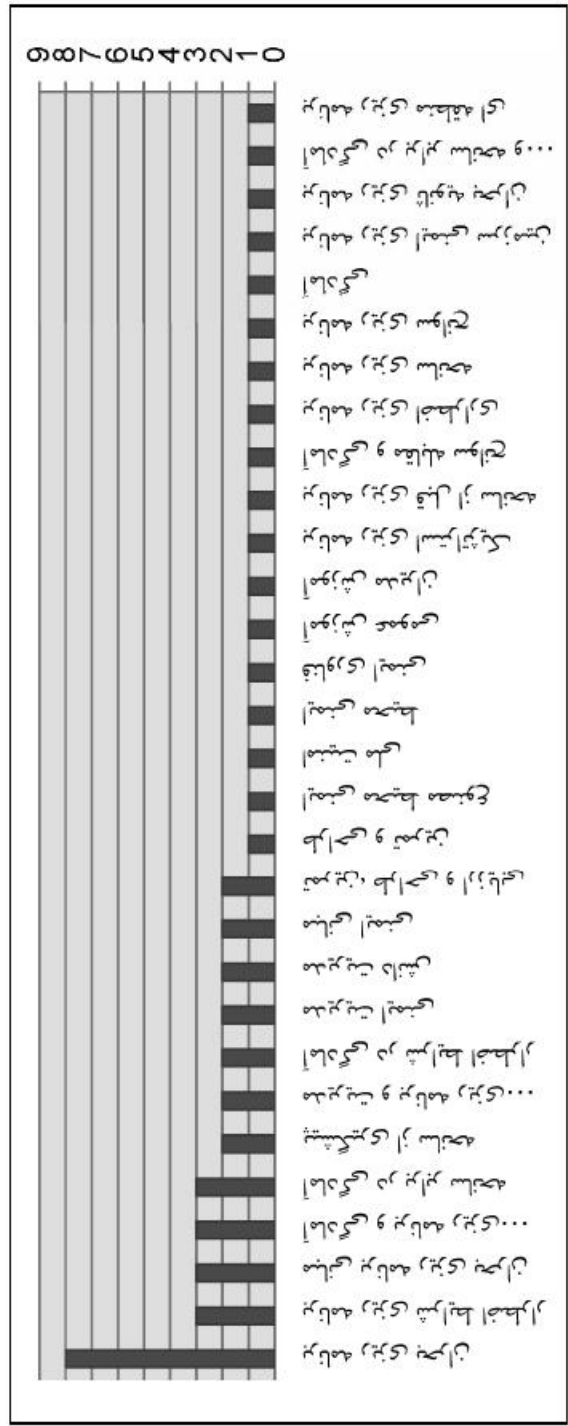
۲.۷. تحلیل مقایسه‌ای بر اساس عناوین درسی در این مرحله، ارزیابی و بررسی دروس مربوط به رشته مدیریت بحران در ۱۴ عنوان درسی جمع شده‌اند: «برنامهریزی و آمادگی»، «سازمانده و جامه‌پوش»، «ارتباطات و فناوری»، «ارزیابی»، «ارزشیابی»، «بازتوانی»، «کاهش خطر»، «هدیریت»، «ارزشیابی»، «مقایسه و سوانج»، «مقایسه»، «روش تحقیق»، «۱۳» نمایانگر فراوانی تعدادی از این دوره‌ها هستند.^{۲۰}

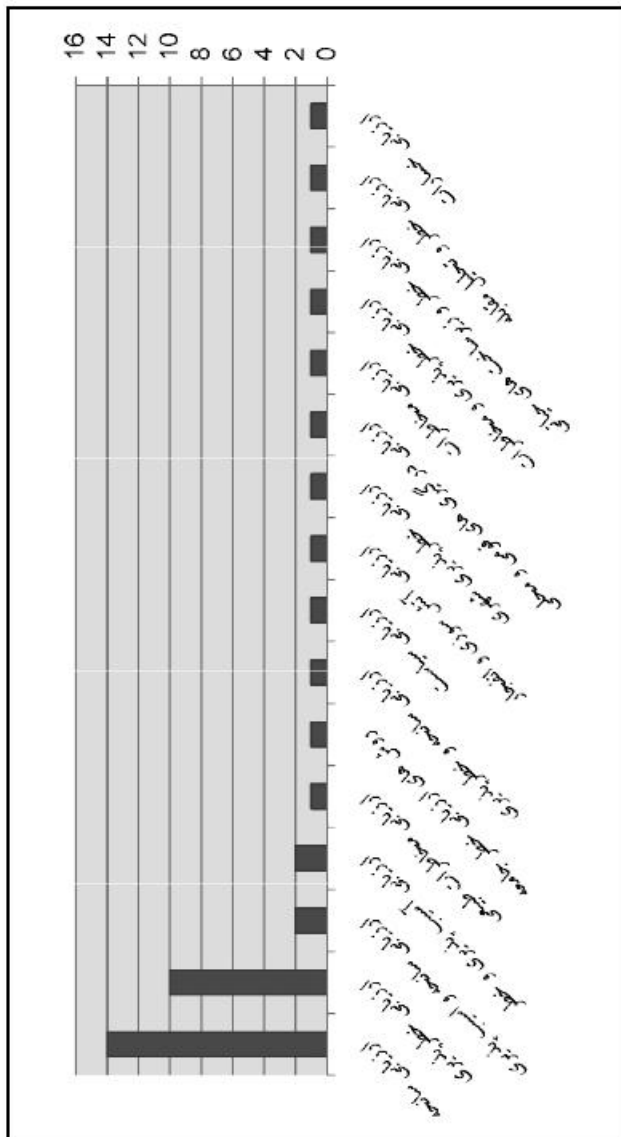
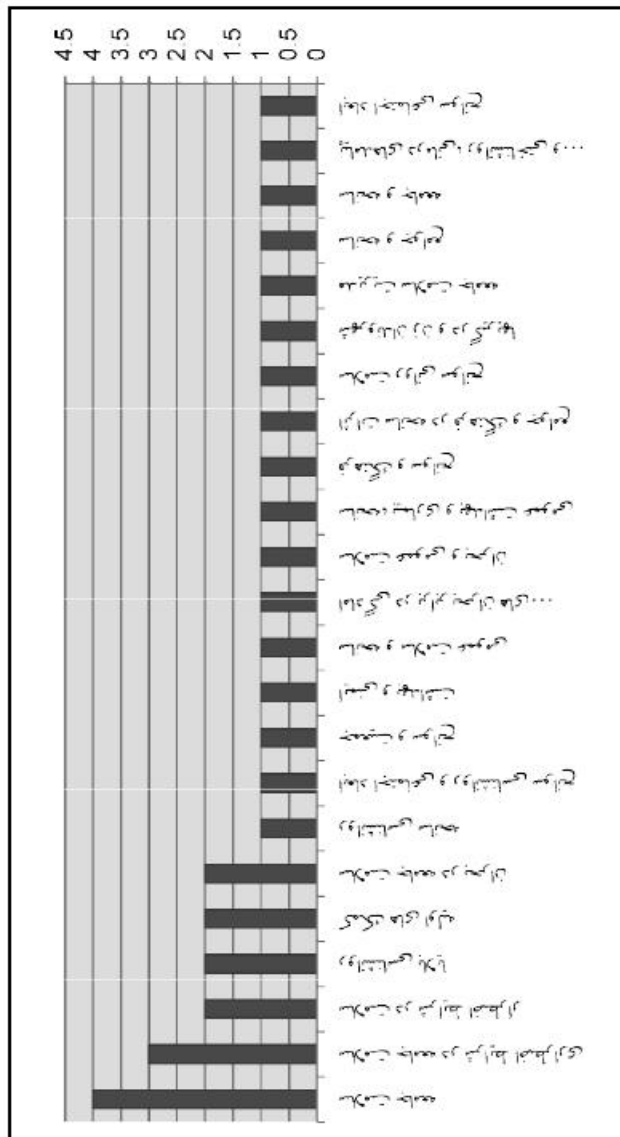
همانی نظری، و هدیریت بحران، عنوانین جمع‌شده با توجه به محتوای دروس تریف‌شده در آنان تعیین شده و فراوانی دروس هر عنوان در داخل مجموعه و همچنین مقایسه با سایر مجموعه‌ها سنجیده شده است. نمودار ۸-۱ فراوانی عناوین جمع‌شده را نشان می‌دهد و «ت» تا «ت» نمایانگر فراوانی تعدادی از این دوره‌ها هستند.^{۲۰}

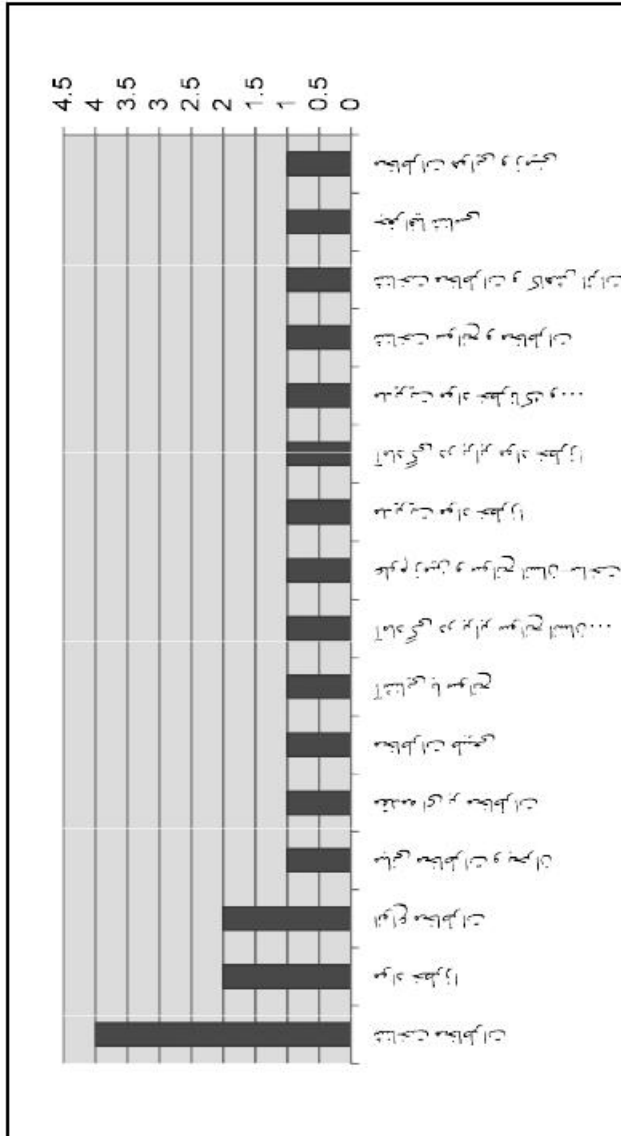
۲۰. جزئیات کامل همه دوره‌های جمع‌شده در طرح پژوهشی قابل دسترسی است.

ت ۸ (بالا) نمودار میزان فراوانی عنوانین جمع‌شده در ۱۳ دوره درسی، مانند نگارنده.

ت ۱۰ (بالا): نمودار عناوین
تجسس شده در طبقه بندی عنوان
ساخته و جلسه: مآخذ: نگارنده
ت ۱۱ (پایین): نمودار عناوین
تجسس شده در طبقه بندی عنوان
ارزایی در سببیت بحران: مآخذ:
نگارنده

ت ۱۲ (۲۰۱۸)، نمودار عناوین
تجسس شده در طبقه بندی عنوان
اشکالی با سوانح در مدیریت
بحران: ماخذ نگارنده.
ت ۱۳ (پایین)، نمودار عناوین
تجسس شده در طبقه بندی عنوان
بازسازی و بازسازی تر مدیریت
بحران: ماخذ نگارنده.

۸. به سوی تدوین برنامه مستقل دوره آموزشی مدیریت بحران در طراحی شهری دوره‌های بازسازی پس از سانحه

بررسی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در جهان نشان می‌دهد که بخش اعظم رشته‌های مربوطه به دوره‌های مرتبط با مدیریت شرایط اضطراری^{۳۱} و مدیریت بحران^{۳۲} اختصاص یافته‌اند. دوره‌های مزبور سطح وسیعی از مقولات مدیریت اضطراری و بحران را در سطوح گوناگون سیاست‌گذاری و عملیاتی دربر گرفته و عموماً متکی بر مطالعات میدانی^{۳۳} هستند، دانشگاه‌های اندکی در زمینه دوره‌های بازسازی پس از سانحه و بازتوانی فعال هستند که از آن میان می‌توان به دانشگاه ماساچوست در بوستون ایالات متحده در کارشناسی ارشد مطالعات بازسازی با تأکید بر جمعیت آسیب‌پذیر^{۳۴} و دوره گواهی‌نامه بازسازی پس از سانحه و مدیریت^{۳۵} اشاره داشت. افزون براین، در دانشگاه یورک انگلستان دوره کارشناسی ارشد و دکتری بازسازی پس از جنگ^{۳۶} را تدریس می‌شود که عمدتاً بر مقولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی جوامع جنگ‌زده تمرکز و تأکید دارد. علاوه بر دانشگاه‌ها، در تعدادی دیگری از مراکز آموزش عالی مقولات بازسازی به صورت مستقل و به شرح زیر تدریس می‌شوند:

- دانشگاه سالتورد^{۳۷}: مدیریت کاهش خطر و بازسازی
- دانشگاه منچستر: انسان و مقابله با درگیری
- دانشگاه لندن: مدیریت اضطراری عمران
- دانشگاه منچستر: توسعه بین‌المللی- فقر، تضادها و بازسازی
- دانشگاه معماری هانوی^{۳۸} ویتنام: بازسازی سانحه
- دانشگاه دبیونگورو اندونزی: جلوگیری از سانحه و بازتوانی
- دانشگاه بین‌المللی افریقا: استتو مدیریت بحران و مطالعات آوارگان-مدیریت بحران و مطالعات آوارگان

- دانشگاه آرمیت ملیون: مدیریت بحران شهری
- دانشگاه چینز کوک استرالیا: بهبود تجربه سانحه؛ مقاومت اجتماع بعد از سانحه

بررسی دقیق‌تر برنامه درسی مراکز بالا گویای تنوع، ایمانه و مقولات و مباحث بازسازی و مدیریت بحران شهری با توجه به گرایش‌های دانشگاه‌های مربوطه است. مقایسه سیلاب‌های دوره‌های مزبور نشان می‌دهد که وجوه بازسازی شامل بناها، زیرساخت‌ها، مسائل اقتصادی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و محیط زیست موارد پژوهشی در این دوره‌ها هستند. نقشه مشترک اغلب دوره‌ها، اگرچه کمتر به صورت مستقیم، بیان پرداخته شده، تأکید بر موضوع سرپناه پس از سانحه است. این امر گویای اهمیت دوره فنی رشته بازسازی در دانشگاه‌های معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی نیز هست.

۹. برنامه آموزشی پیشنهادی دوره کارشناسی ارشد مدیریت بحران در طراحی شهری

در پایان برای دوره کارشناسی ارشد مدیریت بحران، برنامه‌ای به شرح جدول ۱ تا ۱۶^{۳۹} پیشنهاد می‌شود.

پیش‌نیاز	عملی	(به تفکیک)	نظری	تعداد ساعت	تعداد واحد	عنوان درس	کد درس
			۳۳	۲		اصول و مبانی برنامه‌ریزی و طراحی شهری	
			۳۳	۲		زبان تخصصی	
			۳۳	۲		روان‌شناسی و جامعه‌شناسی پلایا	
	۳۳		۱۶	۲		سیستم اطلاعات GIS	

- 31. Emergency Management
- 32. Disaster Management
- 33. Field Studies
- 34. University of Massachusetts, Boston - Global Post-Disaster Studies Graduate Certificate w/ focus on Reconstruction with Vulnerable Populations.
- 35. University of Massachusetts, Boston - Global Post-Disaster Reconstruction and Management Certificate.
- 36. The University of York, Post-war Recovery Studies (www.york.ac.uk/depts/pol/pdrcl)
- 37. University of Salford (www.salford.ac.uk)
- 38. Hanoi Architectural University (www.hanu.edu.vn)

ت ۱۲. جدول دروس پیش‌نیاز؛ مأخذ: نگارنده.

پیش‌نیاز	(به دقیقه)	تعداد ساعت	تعداد واحد	عنوان درس	کد درس
	عصا	تئوری			
	۳۳	۱۶	۲	سولنج و مجتمع‌های زیستی	
	۳۳	۱۶	۲	مبانی و اصول مدیریت و برنامه‌ریزی بحران شهری	
	۳۳	۱۶	۲	مدیریت و برنامه‌ریزی پیشگیری و آمادگی در شهر	
	۳۳	۱۶	۲	پایانند غیرعامل در سکونتگاه‌های شهری	
		۳۳	۲	آمار و روش تحقیق در سولنج	
	۳۳	۱۶	۲	سامانه‌های و اسکان موقت	
	۳۳	۱۶	۲	بازسازی و اسکان دائم	
		۳۳	۲	روش‌های ارزیابی سازه و خسارت	
	۳۳		۲	کارگاه مدیریت بحران شهری	
	۳۳	۳۳	۲	روش‌های ارزیابی سازه	
			۳	پایان‌نامه	

پیش‌نیاز	(به دقیقه)	تعداد ساعت	تعداد واحد	عنوان درس	کد درس
	عصا	تئوری			
	۳۳	۱۶	۲	روش‌های اسناد و جستجو	
		۳۳	۲	سولنج و توسعه	
		۳۳	۲	مبانی حقوقی و اخلاقی مدیریت بحران	
	۳۳	۱۶	۲	روش‌های مدیریت و طراحی اردوگاه‌های پناهندگان و آوارگان	

منابع و مآخذ

چهارگیری، کد. و دیگران. بررسی تطبیقی مدیریت چلسم‌محور در کشورهای منتخب و از آنجمله برای ایران، در فصلنامه پایش، ش ۱۹ (زمستان ۱۳۸۷)، ص ۳۹-۵۷.

دریاچه، توسل‌ای و جوادچی، هواتمیر. مدیریت بحران: اصول و راه‌های عملی برای دولت‌های محلی، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهرتهران، انتشارات شرکت پرورش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۳۸۳.

سپیده، علی‌اکبر. روان‌شناسی پرورشی- روان‌شناسی یادگیری و آموزش، تهران: انتشارات آگاه، ۱۳۸۰.

سلطان‌مستاز، ناصر و دیگران. هم‌طالع تطبیق برنامه‌ریزی مدیریت بلایا

در کشورهای منتخب، در مجله دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ش ۱۳ (پژوهشنامه ۱۳۸۶)، ص ۱۲-۱۹.

فلاحی، علیرضا. مطالعه تطبیقی آموزش مدیریت بحران و بازسازی پس از سازه در مراکز آموزش عالی، طرح پژوهشی، به سفارش معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۹۱.

_____ معماری سکونتگاه‌های موقت پس از سولنج، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۶.

Chang, Yan et al. "Resourcing for Post-disaster Reconstruction: A Comparative Study of Indonesia and China". In *Disaster Prevention and Management*, Vol. 21

ت ۱۵ (۱۳۸۱)، جدول دروس اصلی؛
 مآخذ نگارنده
 ت ۱۶ (پایان)، جدول دروس
 اختیاری، مآخذ نگارنده

11. Capella University – Graduate Concentration in Homeland Security
12. Capital Community College, Hartford CN – EM Response and HS Certificate
13. Central Texas College – Certificate in Homeland Security and Emergency Management
14. Central Texas College – ASS in Homeland Security and Emergency Management
15. Cincinnati State Technical and Community College – AAS Public Safety Technology
16. Colorado Technical University – BS in Criminal Justice – HS and EM
17. Colorado Technical University – Master of Science Management – Homeland Security
18. Colorado Technical University – Doctor of Management – Homeland Security
19. Community College of Allegheny County – Certificate and Associate Degree in HS
20. Community College of Denver – Public Safety Mgmt AD (Homeland Security Specialization)
21. Corinthian Colleges, Inc. @ Florida Metropolitan University campuses – HS BA and AD
22. Cumberland County College, NJ – HS Academic Cert, Career Cert, AS Concentration
23. Curry College – Certificate in Homeland Security
24. Delaware Technical and Community College – AAS in CJ w/Homeland Defense and EM Option
25. Drexel University – Graduate Certificate in Homeland Security Management
26. Drexel University – MS in Professional Studies w/a Concentration in HS Management
27. East Carolina University – MS in Security Studies w/Homeland Security Emphasis
28. Eastern Kentucky University – MS in Safety, Security and Emergency Management
29. Eastern Kentucky University – BS in Homeland Security
30. Embry-Riddle Aeronautical University – BS in Homeland Security
31. Empire State College, NY – Bachelor Degree Level Concentration in EM and HS
32. Excelsior College, NY – BS in Criminal Justice w/Homeland Security Concentration

Iss. 1, Research Paper Emerald Group Publishing Limited, 2012..

- Dynes, Russell, R. "The Comparative Study of Disaster: A Social Organizational Approach"; In Department of Sociology, Disaster Research Center, The Ohio State University, 1975..
- Hollis, S. "Similarities in Regional Variation: A Comparative Study on Disaster RISK Management"; In Paper Presented at IPSA-ECPR Joint Conference, "Whatever Happened to North-South?" Sao Paulo, Feb. 16-19, 2011.
- Jha, A. K. et al. *Safer Homes, Stronger Communities*, The World Bank, 2010.
- Quarantelli, E. L. et al. *The Reporting of News in Disaster: A Comparative Study of Japanese and American Communities*, <http://dspace.ukel.edu/8080/dspace/handle/19716/1323>, 1999.

پایگاه اطلاعاتی منبع سند www.disasterresource.com

فهرست برخی منابع اینترنتی

1. American InterContinental University – BS in CJ w/ HS & Crisis Mgmt Specialization
2. American Public University System, WV – HS BA, AD & Grad Certificates, AD Concentra.
3. Arkansas Tech University-Master of Science Degree In EM and HS
4. Austin Peay State University, Fort Campbell, TN – Criminal Justice BS, Concentration In HS
5. Barton County Community College, KS – AAS & Certificate in EM with HS Focus-Area
6. Bellevue University – Master of Science In Security Management
7. Bluegrass Community and Technical College – Associate & Certificate in HS and EM
8. California State University Dominguez Hills – Certificate In Safety and Security for Managers and Supervisors
9. California University of Pennsylvania – Master's Degree In Legal Studies with HS Track
10. California University of Pennsylvania – Homeland Security Certificate

54. Louisiana State Univ., National Center for Biomedical Research/Training – terrorism response training.
55. Michigan State University – Certificate in Homeland Security Studies
56. Missouri State University – Grad Certificate in Homeland Security and Defense
57. Monroe Community College, Rochester NY – Homeland Security Credit/Non-Credit Program
58. Mountain State University, Beckley, WV – Homeland Security BS Concentration
59. National Graduate School, Cape Cod, MA – Homeland Security Certificate
60. National University – Master of Science in Homeland Security and Safety Engineering
61. National University – BS in Domestic Security Management
62. Naval Postgraduate School, Monterey, CA – Homeland Security Program
63. North Carolina Central University, NC – BS in Criminal Justice with HS Concentration
64. Northcentral University, Prescott AZ – Business Admin. Ph.D., Homeland Security Specialization
65. Northeastern State University, OK – Homeland Security Criminal Justice BS Option and Minor
66. Northern Virginia Community College, Manassas, VA – HS Operations Specialist Certificate
67. Nova Southeastern University, FL – HS and Anti-Terrorism Preparedness MA & Certificate
68. Ohio State University Minor and Major in Security and Intelligence, International Affairs Pgm.
69. Old Dominion University – Homeland Security Graduate Certificate
70. Pennsylvania State Univ World Campus – Certificate in Homeland Security and Defense
71. Pennsylvania State Univ World Campus – Graduate Certificate in Bioterrorism Preparedness
72. Pennsylvania State Univ World Campus – Masters in HS with Public Health Preparedness
73. Pennsylvania State Univ World Campus – Online Masters of Professional Studies In HS
74. Pennsylvania State Univ., College of Medicine – Bioterrorism Preparedness Graduate Certificate
33. Excelsior College, NY – Certificate in Homeland Security
34. Fairleigh Dickinson University, NJ – Master of Science in Homeland Security with Grad Certs.
35. Fairmont State Community & Technical College, WV – Homeland Security AAS Degree
36. George Mason University – Masters of Public Admin In EM & HS Concentration and Certificate
37. George Mason University, Manassas, VA–Bio-Defense Certificates & Graduate Degrees
38. George Washington University, DC – Grad Cert. In HS Emergency Preparedness and Response
39. George Washington University – Master of Professional Studies In Security and Safety Leadership
40. Georgia Perimeter College – Associate of Arts In Homeland Security & Emergency Mgmt
41. Grantham University – On-Line Criminal Justice BS with Homeland Security Specialty
42. Herzing College, Homewood AL –Homeland Security & Public Safety BS
43. Indiana University, Kokomo – Homeland Security and Emergency Management Certificate
44. Indiana University Purdue University Indianapolis – Graduate Certificate in HS and EM
45. Indian River State College – Certificate in Homeland Security
46. John Jay College of Criminal Justice – Interdisciplinary MA Certificate Program in Terrorism Studies
47. Johns Hopkins University – Masters of Government HS Concentration and HS Certificate
48. Kansas City Kansas Community College – Technical Certificate In Homeland Security
49. Kaplan College Online – Terrorism and National Security Mgmt. Certificate, AD/BA levels
50. Kirtwood Community College, Cedar Rapids, IO: Terrorist Agent Control Technology Cert.
51. Lamar Institute of Technology, Beaumont, TX – Homeland Security AAS & Certificate
52. Long Island University, Southampton College – Graduate-Level Advanced Certificate in Homeland Security Management
53. Long Island University – Masters of Science In Homeland Security Management

94. Tennessee Southwest Community College – Homeland Security Certificate
95. Texas A&M University, College Station – Graduate/Undergrad Homeland Security Certificates
96. Thomas Edison State College, NJ – Online Graduate Certificate in Homeland Security
97. Thomas Edison State College, NJ – BS in Homeland Security and Emergency Preparedness
98. Tiffin University, OH – Criminal Justice Masters, Homeland Security Admin. Concentration
99. Tiffin University, OH – BS in Criminal Justice w/ Homeland Security/Terrorism Major
100. Towson University – Master of Science in Integrated Homeland Security Management and a Post-Baccalaureate Certificate in Security Assessment and Management
101. Tulane University, School of Continuing Studies – Homeland Security Studies Program
102. University of Alaska, Fairbanks – Bachelor of EM and HS
103. University of Central Florida – Graduate Certificate in EM and HS
104. University of Cincinnati/Clermont College – Homeland Security Certificate
105. University of Colorado-Colorado Springs – Homeland Security & Homeland Defense Program
106. University of Connecticut – Master of Professional Studies in Homeland Security Leadership
107. University of Denver – Graduate Certificate in Homeland Security
108. University of Denver, University College – Masters in Security Mgmt. w/a Spec. Option and Graduate Certificate in Information Security and Organizational Security
109. University of Findlay, OH – Terrorism Preparedness Training Courses
110. University of Maryland University College – Master Degrees in EM and HS
75. Pennsylvania State Univ., Fayette Center for Community & Public Safety–HS Certificate
76. Pierce College – Associate in Technology HS/EM
77. Pierce College – Homeland Security/Emergency Management Certificate
78. Pikes Peak Community College, CO – HS & EM Associate of Applied Science/Certificate
79. Post University, Waterbury, CT – Homeland Security Certificate Program
80. Purdue Homeland Security Institute - Homeland Security Specialization
81. Regis University – Certificate in Homeland Security
82. Rivier College – Certificate in Homeland Security/Emergency and Disaster Management
83. Rochester Institute of Technology – Professional Studies MS, Counterterrorism Concentration
84. Rutgers, The State University of New Jersey – Graduate Cert. in Transportation Management: Vulnerability, Risk and Security
85. Saint Louis University, MO – Ph. D. and MS in Public Health: Biosecurity and Disaster Prep.
86. Saint Louis University, MO – Graduate Certificate in Biosecurity
87. San Antonio College – Associate of Applied Science in EM/HS Administration Degree
88. San Diego State University – Master of Science in Homeland Security
89. Savannah State University – Bachelors in EM and HS
90. Sonoma College, SF and Petaluma, CA – HS AAS Degree and HS Certificate
91. Southwestern College, Wichita, KS – Security Management MS, BA, and Certificate
92. Southwestern College, Wichita, KS – Graduate Certificates in Emergency Planning and Enterprise Risk Management
93. Southwest Tennessee Community College – Technical Certificate of Credit for